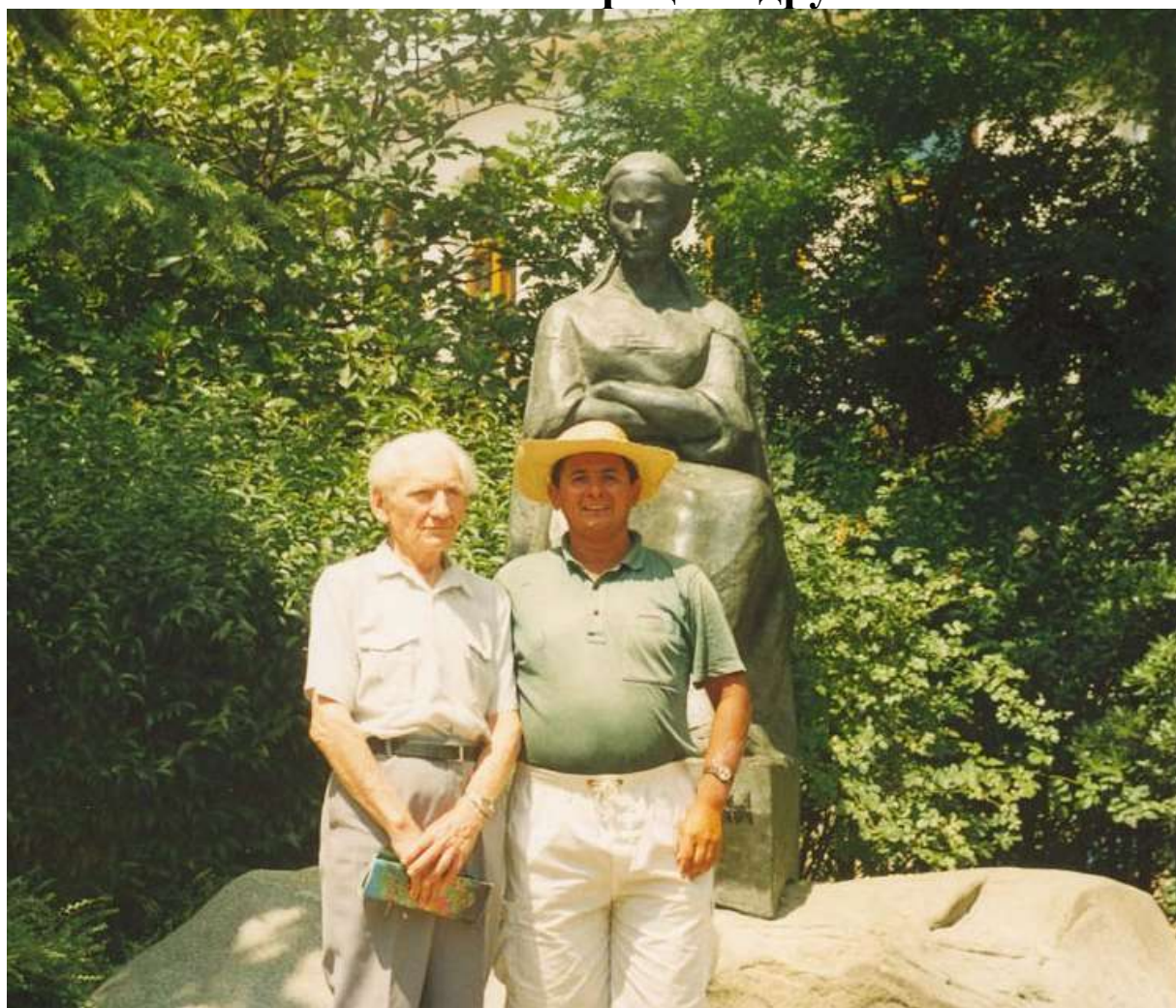

Інститут Східної Європи
Кафедра українознавства
Університету «Львівський Ставропігон»
The Eastern-European Institute, Kafedra Ukrajinoznastva University «L'viv Stavropigon»

ВІКТОР ІДЗЬО

**Олексій Нирко -
Український громадський та науково- культурний діяч
Української Ялти та Криму.
Шляхами співпраці та дружби**

Івано-Франківськ “Сімик” 2015

**Друкується за рішенням Вченої Ради
Науково-дослідного Інституту українознавства МОН України,
протокол №3 від 17 березня 2010 р.**

Наукова праця директора Інституту Східної Європи, завідувача Кафедри українознавства Університету “Львівський Ставропігіон” доктора історичних наук, професора, академіка Академії Наук Вищої Школи України, віце-президента Академії Наук “Трипільська Цивілізація”, академіка Міжнародної Академії Наук Євразії, Віктора Ідзя «Український громадський та науково-культурний діяч Української Ялти та Криму. Шляхами співпраці та дружби» з’ясовує проблему науково-дослідної та громадської діяльності Олексія Нирка в Ялті та Криму.

На глибоко - науковому фактологічному матеріалі, які автор проаналізував на архівних джерелах, відтворюються маловідомі, а то й призабуті сторінки науково-громадської діяльності в Ялті та Криму О.Нирка.

Праця академіка В.Ідзьо «Український громадський та науково-культурний діяч Української Ялти та Криму. Шляхами співпраці та дружби» послугуватиме джерельною базою у вивченні кобзарської спадщини української Ялти та Криму та її впливу на розвиток української наукової та громадської кобзарської думки в цьому регіоні Української держави.

Рецензенти:

Я.Дашкевич - доктор історичних наук, професор. Керівник Львівського відділення Інституту Археології та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАНУ, завідувач кафедри сходознавства Львівського національного університету ім. І.Франка.

Я.Калакура - доктор історичних наук, професор Київського національного університету, академік Академії Наук Вищої Школи України.

В.Кабузан - доктор історичних наук, ведучий фахівець Інституту Російської Історії РАН, завідувач історичного відділу Українського Університету м.Москви.

П.Кононенко - доктор філологічних наук, професор, Академік АНВШ, академік УАПН, академік МСАН, голова Вченої Ради Українського Університету м.Москви, директор науково - дослідного Інституту Українознавства Міністерства освіти і науки України.

ISBN 966-665-347-9

© Ідзьо В.С., 2015р.

Зміст

Шляхами співпраці та дружби.....	4
Бандурист – педагог, представник Українського Університету міста Москви у Кубані та Криму Олексій Федорович Нирко – на шпальтах Нью-Йоркського квартильника “Бандура”	13
I Міжнародна наукова конференція “Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі”. Ялта, 5 - 9 червня 2005 р.....	20
Рецензія на книгу представника Українського Університету м. Москви у Кубані та Криму, доцента Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані“. Львів.”Сполом”, 2006.....	24
Презентація книги представника Українського Університету м. Москви у Кубані та Криму, Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані в музеї Лесі Українки. Ялта 26 липня 2007 р.....	26
Презентація праці “Леся Українка: поет, літературознавець, борець - революціонер за відновлення незалежної Української держави в 1917 році - аналіз творчості українських видань та часопису московських українців “Украинская Жизнь” в першому десятилітті ХХ століття” 6 серпня 2008 р. в Ялтинському музеї Лесі Українки.....	30
Презентація наукових праць академіка Віктора Ідзя “Український Університет м. Москви в 1992 - 2007 роках.”, ” Міжнародні наукові конференції “Українська діаспора в Росії.”, “Українсько - російські взаємовідносини” в Москві у 1997 - 2007 роках.”, “Українські Греко - Католики в Росії.”, ”Міжнародні наукові конференції “Українського Історичного Клубу, Українського Університету міста Москви в Україні в першому 10 - ти літті ХХІ століття.” та науково - популярного фільму “Українська діаспора в Москві на зламі тисячоліть” в Ялтинському музеї Лесі Українки приурочена пам’яті О.Ф.Нирка.....	34

Шляхами співпраці та дружби.

Співпраця Українського державного університету міста Москви (УУМ) та Українського Історичного Клубу міста Москви (УІК) з Олексієм Федоровичем Нирком, директором Центру Кобзарства у Ялті розпочалась з осені 1993 року, коли власне в нього виникли проблеми з науково - краєзнавчими поїздками у Москву та Кубань... Як наголошував сам О.Нирко про активну діяльність в Москві УУМ та УІК він дізнався від українських вчених з Краснодару в яких у 1994 році взяв москвський адрес і розпочав листування з нами, яке тривало рік. Як бачимо із архіву УІК О. Нирка зацікавили московські організації українців тому, що в москвських архівах та книгозбірнях, як йому сказали українські вчені з Краснодару є багато архівних джерел по історії Кубані та кобзарству зокрема, які були вивезені з Кубані внаслідок репресій проти українства Кубані у 30-роках ХХ століття.

Власне такого рода джерельна база в Москві та доступ до неї українських організацій Москви, сприяла встановлення О.Нирком контактів та та в подальшому налагодженню співпраці.

Вже в жовтні 1995 року, він дав згоду представляти Український Університет м.Москви і одночасно Український Історичний Клуб у нашій спільній науковій діяльності у Кубані та Криму, що засвіжчує його офіційна заява з архіву УУМ та УІК[1].

Його довготривала клопітка наукова, майже п'ятирічна робота у Кубані вилилася серйозною науковою працею “Доля кобзарів - бандуристів на Кубані”, яку О.Нирко як представник УУМ, як звіт за 1996 – 1999 роки про роботу у Кубані надіслав у Москву. Її зразу ж було опубліковано у Москві в Науковому Віснику Українського Історичного Клубу у 2000 році[2].

Дальше О.Ф.Нирко, як представник УУМ у Кубані та Криму зробив огляд кобзарства у Кубані. Він надіслав свою наукову працю, як звіт за наукову роботу як представника УУМ за 1999 – 2001 роки. Цією науковою працею “Неповний реєстр кубанських кобзарів-бандуристів”, яку ми видрукували у Москві у квітні 2002 року О.Нирко зробив серйозне наукове відкриття, яке і сьогодні є актуальним при вивченні проблеми кобзарства Кубані ХІХ - ХХ століть[3].

Власне вся його діяльність заставила керівництво УУМ у 2002 році відвідати Ялту і наочно побачити і проаналізувати роботу О.Ф.Нирка як представника УУМ у Кубані та Криму та водночас директора центру кобзарства Кубані та Криму міста Ялти, що вилилося в подальшому у публікації на шпальтах Наукового Вісника Українського Університету м.Москви у 2003 році праці О.Ф.Нирка “Ялтинський музей кобзарства Криму та Кубані”, яку було опубліковано в ювілейному томі присвяченому в честь Х- т и ліття Українського Університету м.Москви, відзначивши і науковий доробок представника УУМ у Кубані та Криму О.Ф.Нирка[4].

Дальше робота пішла активніше Олексій Федорович Нирко, як представник Українського Університету м.Москви здійснював експедиції у Кубань, які виливалися науковими працями, такими, як:

Бандура не продається. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2003. - Т. VIII. - С. 150 - 152.

Гетьманська бандура кубанського майстра. Науковий Вісник Українського Університету. - М.,- 2004.- Т.V. - С.174 - 177.

Думний епос у Кубанському краї. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2004.- Т.VI. - С. 52 - 59.

Світлина, оповита легендами. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2004. – Т. IX. - С. 183 - 185.

Чобітько Роман Павлович (1898 - 1974). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2004. - Т.- IX. - С.188 - 191.

Кобзарство Кубані. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2004.- Т. X. - С. 23 -33.

Андрій Цемко – митець з Ялти. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2005.- Т. VII. - С. 160 - 165.

Кубанський кобзар Конон Йорж. Науковий Вісник Українського Університету. . - М., 2005. Т. VIII. - С. 160 - 165 [5].

В цей же час, активна співпраця Українського Університету міст Москви з Україною вилилася в презентацію монографії ректора УУМ, професора Віктора Ідзьо “Українська держава

в IX - XIII столітті”, яку видало львівське видавництво “Сполом”, 2004,406с., і яка на запрошення Львівської обласної держадміністрації відбулася 27 травня 2004 в церкві Лазаря в Львові.

У презентації взяли участь усі представники Українського Університету в Україні: представник Львівського представництва УУМ доцент Василь Смичок, представник Ялтинського представництва УУМ доцент Олексій Нирко, завідувач археологічним відділом УУМ Вадим Артюх, науковці, громадські, культурні та державні діячі української держави, зокрема доктор мистецтвознавства, професор, декан факультету історії мистецтва Львівської Академії Мистецтв Ростислав Шмагало, державна хорова капела, лауреат Шевченківської премії “Дударик” під керівництвом М.Кацала, відомий кобзар учень Олексія Нирка Б.Кіндратюк та інші...

Під час презентації у слід за іншими учасниками Олексій Нирок наголосив:” що високо цінує український патріотизм та наукову діяльність свого друга, професора, ректора УУМ Віктора Ідзя, як і вихід його нової монографії Українська держава IX - XIII століття на презентацію якої я приїхав аж з Ялти.

Хочу також наголосити, що з Львовом мене пов’язує і наукова і громадська діяльність, а також арешт допити, слідство та тюрма в якій я перебував будучи арештантом радянського тоталітарного режиму. Поляд з церквою Лазаря знаходиться тюрма “На Лонського” в якій я сидів до заслання де переніс муки тортур комуністичного режиму, оскільки боровся за ідеали відновлення Української держави. І ось сьогодні майже через півстоліття я знову тут у Львові, дякуючи запрошенню мого друга ректору УУМ професора Віктора.Ідзьо, святкую перемогу своїх національних та духовних ідеалів та переконань. З усією своєю свідомістю бере участь у презентації монографії Українська держава IX - XIII століття. Ще раз дякую за надане мені слово і прошу мого учня відомого кобзаря Б.Кіндратюка виконати низку українських патріотичних пісень”[6].

Спільна активна робота вилася у проведенні I Міжнародної наукової конференції “Кобзарство – в історії, літературі, культурі та народному епосі”, яку успішно було проведено 5 - 9 червня 2005 року у Ялті і в якій взяли участь вчені з України, Росії, Польщі, Канади, Австралії, США[7].

Старанням колективу Українського Університету м. Москви в X томі Наукового Вісника Українського Університету було видано наукові праці I Міжнародної наукової конференції “Кобзарство – в історії, літературі, культурі та народному епосі” в якому вміщено великий портрет О.Ф.Нирка та відмічено його славному 10- літню роботу (1995-2005) в Українському Університеті м.Москви [8].

Слід наголосити, що серед матеріалів конференції поміщена також наукова праця О.Ф.Нирка “Ізот Діброва – лицар кубанського кобзарства”[9].

В річницю пам’яті у 2006 році, представника у Кубані та Криму Українського Університету м.Москви О.Ф.Нирка, вийшла його праця в нашому Науковому Віснику “Ялтинський музей Криму та Кубані”[10], та монографія: О.Ф.Нирко, “Кобзарство Криму та Кубані”[11].

Ось як характеризує наукову діяльність О.Нирка, як представника УУМ у Кубані та Криму, завідувач археологічним відділом УУМ, кандидат історичних наук Вадим Артюх у своїй статті “Творча діяльність О.Ф.Нирка на сторінках Наукових Вісників Українського Історичного Клубу і Українського Університету в Москві”: “Чорноморське козацтво – із цим терміном пов’язана територія Північного Кавказу. Там у станицях дотепер можна чути українську мову. Традиційний одяг станичного населення нагадує одяг жителів Кавказу. Мало хто замислювався над тим, як українці опинилися на місці Тмутараканського князівства.

Регіон Криму та Кубані має свою складну й специфічну історію. Тут жили кочові племена, тут на узбережжі з’явилися античні міста-колонії. У період Київської Русі тут з’явилася Тмутаракань, яка стала згодом окремим князівством. У наступні сторіччя історія її пов’язана із запорізькими козаками, що вчиняли зухвалі набіги на чорноморське узбережжя, що належало Османської Туреччини й визволяли своїх земляків, викрадених у неволю. Козаки не були лиходіями та розбійниками. Це були звичайні селяни, що втекли від гніта поміщиків і на кордоні між державою і степом – Диким Полем, біля Дніпровських порогів змушені були озброюватися і об’єднуватися у військові формування.

Козацтво потрібне було російському царату доти, поки воно виконувало функції прикордонної варті. Після приєднання Криму до Росії, необхідність у козаках як у прикордонниках

відпала. Запорізька Січ була ліквідована. Велика частина козаків переселилася на Кубань. Їхні нащадки живуть там і дотепер. Українська мова до сьогодні звучить у станицях.

Але козаки вміли не тільки воювати. Їхні сучасники відзначали, що вони грали на музичних інструментах: кобзах, скрипках, лірах, цимбалах, любили музику та церковні співи. З козацького середовища вийшло багато музикантів, особливо, кобзарів - бандуристів. Імена багатьох із них, здавалося б, канули у вічність.

Але, завдяки зусиллям нашого представника Українського Університету у Кубані та Криму О.Нирка, деякі забуті імена кобзарів - бандуристів стали відомі в наші дні і продовжують з'являться нові. Його біографію докладно виклала кандидат філологічних наук Світлана Кочерга. Ось деякі дані.

О.Ф. Нирко народився у 1926 році на Катеринославщині. Пережив голодомор і репресії. В роки війни брав участь у партизанському русі, потім у лавах Радянської Армії воював у Східній Пруссії. Після війни захопився музикою, організовував аматорські музичні й драматичні гуртки на підприємствах Дніпропетровщини, потім, у 1949 році став студентом Львівської консерваторії. Але через рік був заарештований і повернувся в рідні місця вже в 1956 році. Починає кобзарську діяльність у рідному селі Нова Січ, викладає музику в середніх школах і в Нікопольському педучилищі.

У 1964 році Олексій Федорович переїжджає до Криму. В Ялтинському педучилищі, крім викладацької роботи, він організовує самодіяльну капелу бандуристок, що пізніше отримає звання народної і на міжнародних фольклорних фестивалях завоює золоті та срібні медалі. В активі Олексія Федоровича є заснування дитячої капели бандуристів "Кримські проліски", Ялтинського ансамблю бандуристів "Зоряниця", відкриття класів бандури в Ялті у дитячій музичній школі та педучилищі, а також у Сімферопольському музичному училищі. Варто також згадати створення музею кобзарства Криму й Кубані. Перелік можна продовжувати, але варто також сказати про його науково-дослідницьку діяльність із історії кобзарства в Криму й на Кубані.

Починаючи з 1982 року О.Ф.Нирко друкує свої публікації про кобзарів, спершу в газеті "Кримська правда", а потім у популярних і наукових журналах України, Росії та далекого зарубіжжя. У його роботах просліджуються імена, біографії та долі кобзарів-бандуристів минулих століть.

З 1995 року О.Ф. Нирко співпрацює з Українським Університетом міста Москви, Українським Історичним Клубом і поміщає там свої статті. Основна тема – українська культура на Кубані, корені її зародження і становлення в Кримсько -Кавказькому регіоні.

У 1792 році на місці Тмутаракані на березі Керченської протоки висадилися запорізькі козаки. Ними була заснована станиця Тамань. Далі козаки розселилися по всій Кубані. Розпочинається відлік історії чорноморського козацтва. Царській Росії потрібна була прикордонна варта на нових кордонах із Портою і північнокавказькими народами. Сусідство з горянськими племенами чеченців, інгушів, черкесів, осетин, кабардинців та ін. наклало свій відбиток на звичаї, культуру та одяг козаків. Але збереглися українська мова й культура, принесені з берегів Дніпра на Північний Кавказ. Зокрема – мистецтво бандури. Про це пише О. Нирко в статті "Доля кобзарів-бандуристів на Кубані", над якою працював з 1995 по 1999 роки і яку було опубліковано у IV томі Наукового Вісника Українського Історичного Клубу міст Москви у 2000 році. Автор відзначає, що період історії кобзарства XVIII-XIX ст. недостатньо вивчений. Але збереглися свідчення сучасників Г.Ф. Квітки-Основ'яненка, генерал-майора І. Попко, осавула І. Кияшко та інших. Вони пишуть про музикальність козаків, але царські чиновники пильно охороняли козаків від кобзарської крамоли.

На рубежі XIX-XX ст. спостерігається відродження кобзарства. Цьому сприяють гастролі бандуристів з України. На початку XX ст. на Кубані формується школа кобзарства, що дала цілу плеяду музикантів. О. Нирко наводить імена кобзарів, їхні подальші долі. Частина з них брала участь у I світовій і громадянській війнах. Багато хто з них пережили репресії 30-х років і воювали на фронтах Великої Вітчизняної війни. Невелика частина з них дожила до 80-х років XX ст.

Продовжує О.Нирко розвиток цієї теми в наступній науковій праці "Доля кобзарів-бандуристів з козацького стану на Кубані", яку було опубліковано у 2002 році у VI томі Наукового Вісника Українського Історичного Клубу. Тут уже докладніше описуються біографії і долі бандуристів. Наприкінці статті наводиться їхній список, на думку автора, неповний. У цьому списку 138 прізвищ. У їхньому числі Антон Головатий, що очолював висадження козаків на Тамані в 1792

році. Але біографії більшості з них припадають на ХІХ ст. Дати народження їх – кінець ХІХ-початок ХХ ст. Основна їхня активна діяльність проходить протягом усього ХХ ст., починаючи з дореволюційних часів. Деякі доживають до 90-х років.

Наступна стаття “Бандура не продається”, яка опублікована в Науковому Віснику Українського Історичного клубу в томі VIII за 2003 рік, висвітлюється діяльність кримського бандуриста Карпа Кобзаря -Лудильника. Це – псевдонім. Справжнє його прізвище невідоме. Просто кобзар був ще першокласним лудильником. За рахунок цього й жив. Але був також і майстром бандури.

У 1922 році відбулася зустріч Карпа Кобзаря-Лудильника з кримським культурологом, ентузіастом і подвижником кобзарської справи Василем Мусійовичем Куліничем, що запросив його виступити в Керчі та селах Керченського району. Концерти пройшли з великим успіхом. Цьому сприяла обстановка в Криму. В.М. Кулінич відзначав, що старі кримчани добре знали українську мову, співали українські пісні, цінували і розуміли кобзарське мистецтво.

Після цього К. Кобзар-Лудильник об'їздив з гастрольми весь Крим, південь України, Кубань, ставши популярною особою у цьому регіоні. Під цим прізвищем він і помер у 1940 році в Сімферополі.

Є відомим факт, що К. Кобзар-Лудильник захопився бандурою в 1902 році після концертних гастролей у Севастополі Гната Хоткевича.

Наступна стаття “Світлина, оповита легендами” яка була опублікована в Науковому Віснику Українського Історичного Клубу в томі IX за 2004 рік, присвячена фотографії 1913 року, де зображені 12 козаків-бандуристів. Знімок був опублікований у різних виданнях у Нью-Йорку, Торонто, Краснодарі. О. Нирко крупницями збирав відомості про людей, зображених на фотографії, зіставляючи документальні свідчення й інші фотографії. Удалося цілком установити імена та прізвища усіх: Петро Бугай, Іван Обаб'я, Антон Чорний, Кирило Осьмачка, Василь Ємець, Настя Сотниченко, Свирид Сотниченко, Микола Рябовол, Павло Бугай, Василь Фармига, Іван Куліша, Зенон Конограй. Це був активний склад Першої кубанської кобзарської школи, заснованої в Катеринодарі Миколою Олексійовичем Богуславским. Усі учасники школи в наступні часи стали бандуристами, відомими на Кубані та за її межами. У цій же статті дискутується питання про існування в Катеринодарі в ті роки капели бандуристів. Поки дослідники до єдиної думки ще не прийшли.

Стаття “Чобітько Роман Павлович” яка теж була опублікована в Науковому Віснику Українського Історичного Клубу в томі IX за 2004 рік, біографічна. Життєпис Романа Павловича просліджується з його народження в станиці Льській. В юності брав участь у громадянській війні на боці червоних у складі Таманської армії (Залізний потік).

Під час походу був поранений. Після війни разом із дружиною Євдокією в станиці Велика Багачка організовує сімейний дует бандуристів. Цей дует з аматорського поступово стає професійним.

Роман Павлович закінчує курси лікнепу, вивчає українську літературу. Потім разом із дружиною Євдокією стають акторами української гастрольної трупи в станиці Сіверська, яка отримує статус професійної і виступає в станицях та містах Азово-Чорноморського регіону. До самої війни Роман Павлович працює спецкором у місцевій газеті в станиці Сіверська, а повоєнні роки – стає редактором. Але все його подальше життя було присвячене бандурі.

Р. Чобітько характеризується як бандурист-співак, бандурист-просвітитель, бандурист-популяризатор, що взявши одного разу бандуру в руки не розставався з нею до кінця життя. Була безліч концертів не тільки на Кубані, але й за її межами. На Новий 1974 рік Роман Павлович грав та співав на бандурі своїм рідним і друзям. Наступного дня він відніс бандуру до станичного краєзнавчого музею, а на старий новий рік, 14 січня 1974 року пішов з життя.

Наступна стаття “Кобзарство Кубані” яка була опублікована в Науковому Віснику Українського Історичного Клубу в томі X за 2004 рік, продовжує тематику зародження і становлення кобзарства на Кубані. Насамперед тут дається історіографічна інформація. Дослідженням історії кобзарства на Кубані займався на початку ХХ ст. С.Ф. Фарфоровський, що опублікував низку своїх праць у Харкові та Воронежі.

Всупереч думкам деяких дослідників про те, що козацький дух не перейшов на Кубань, він уважав, що коли запорожці переселилися на Кубань, то з'явилися поселення козаків, зазвучали прекрасні козацькі пісні, з'явилася культура, що дає про себе знати, коли їдеш Кубанню.

Про це ж пише осавул І.І. Кияшко у своїй книжці “Військові співочі і музикантські хори козачого війська“. Він називає імена перших бандуристів. Серед них був Антон Головатий, військовий суддя чорноморського козацького війська, воїн і козацький дипломат, про виступи з бандурою якого в Петербурзі писав на початку XIX ст. його сучасник Г.Ф. Квітка-Основ'яненко.

Історик, дослідник народної творчості на Кубані, генерал-майор И. Попка в книжці “Черноморские казаки в их гражданском и военном быту“ неодноразово відзначає в козацькому побуті “Кавказької України“ таких інструментів, як бубон, кобза, скрипка, цимбали. Він пише, що музиканти дають концерти не тільки у своїх містах і станицях, але й в аулах своїх кавказьких сусідів.

І. Попка акцентує увагу також на те, що чорноморські козаки розмовляли малоросійською мовою, під їхньою кавказькою оболонкою проглядалися риси української народності, що виявлялася в усіх сферах життя.

У книжці Ю. Миролубова “Слов'яно-російський фольклор“ згадується кобзар Олекса, що ходив із бандурою по чорноморських станицях.

У композиції пам'ятника Катерині II, відкритого в Катеринодарі в 1907 році, разом із фігурами войовничих запорізьких козаків зображений і музикант із бандурою, що сидить на східний манер.

Якщо в XIX ст. кобзарі були, в основному, мандрівними одинаками, то на початку XX ст. починається відродження кобзарства. В Катеринодарі з'являються дві школи бандуристів, які організовує Н. Богуславський. Цьому сприяли гастролі кобзарів з України, таких як І. Кравченко-Крюковский, М. Кравченко, Г. Кожушко, І. Запороженко, Г. Хоткевич.

На початку XX ст. група кобзарів входила до складу симфонічного оркестру Кубанського козачого війська. Серед них - К. Безчасний, З. Діброва, Ф. Діброва, С. Діброва, К. Йорж, С. Жарко, І. Шеремет, Г. Кожушко. Вони стали видатними бандуристами і внесли значний вклад в історію кобзарства Кубанського регіону.

У 20-і роки XX ст. спостерігається нова хвиля відродження кобзарства. Вона пов'язана з особою Кузьми Німченко, що був не тільки бандуристом-професіоналом, але і композитором, педагогом, літератором, громадським діячем. Клас бандури з'являється в Краснодарській консерваторії. Продовжуються концерти й гастролі не тільки в Краснодарському краї, але й у сусідніх регіонах України та Росії.

Після 1932 року для культури настає важкий період, пов'язаний з голодом і репресіями. Потім була війна.

Наприкінці 40-х післявоєнних років бандура все частіше почала звучати по радіо не тільки по Краснодарському, але й по Всесоюзному. У цей період з'являються нові імена музикантів-бандуристів: брати Лазаренко – Семен, Володимир, Дмитро, Гавриш Іван, Чобітько Роман і його дружина Євдокія, Обабо Олексій, Німченко Ілля, Турчинський Семен. Продовжувалися концерти й гастролі і далі, в 50-і роки. Пісні бандуристів звучали по радіо. Бандура, незважаючи на заборони царських чиновників, на сталінські репресії, продовжувала жити.

Дискусійним залишається питання. Чому в 60-ті – 70-ті роки бандура починає втрачати популярність? Старше покоління добре пам'ятає, що, починаючи з повоєнних років, по радіо постійно звучала класична музика. І не тільки. Звучали народні мелодії, серед яких далеко не останнє місце посідали українські. І, звичайно, звучала бандура в багатьох регіонах України, Росії, республіках СРСР як по радіо, так і на концертах.

Але далі відбувається як у популярній пісні 60-х років “Твист и чарльстон, вы заполнили шар земной“. Витіснено класичну музику, витіснені вальси, польки, кадрилі. Верх бере “попса“. Це явище, мабуть, можна порівняти з дикунами, що міняли золото й дорогоцінні камені на дешеві скляні дрібнички. Це продовжується й у наш час. Тут впливають об'єктивний і суб'єктивний фактори. Це окреме питання. Але в суб'єктивному факторі, що сприяє збереженню національної культури, не останнє місце посідають ентузіасти-подвижники, які безкорисливо присвячують цьому своє життя. До їхнього числа відноситься й Олексій Федорович Нирко.

Крім Наукового Вісника Українського Історичного Клуба, Олексій Федорович публікує низку статей і у Наукових Вісниках Українського Університету в Москві. У томі IV Наукового Вісника УУМ за 2003 рік, виходить його стаття про Ялтинський музей кобзарства Криму та Кубані. Тут наводиться перелік бандур, що зберігаються в експозиції і фондах. Разом їх 24. Крім того, автор опублікував відомості про 24 бандури, що зберігаються в музеях України, Росії, Канади, США. І він відзначає перспективу знахідок нових музичних експонатів.

У томі V Наукового Вісника УУМ за 2004 рік, стаття “Гетьманська бандура кубанського майстра” – біографічна. Вона присвячена кубанському бандуристові початку ХХ ст. Вересі Миколі Онуфрійовичу. Написана по свідченнях сина кобзаря, односільчан-станичників, спогадах учасників хору Кубанського козачого війська, куди був зарахований Микола Онуфрійович незадовго до I світової війни. Після революції і громадянської війни козаچه військо було ліквідовано. М.О. Вереса повертається до рідної станиці Саратовська, де проводить активну громадську та культосвітню роботу. Тут же він працює регентом станичної Покровської церкви. Наприкінці 20-х років, під час кампанії боротьби з релігією, церква була зруйнована. Микола Онуфрійович працює у своїй станиці на різних посадах: бригадиром у колгоспі, десятником на будівництві, очолює бригаду тесль і при цьому є співаком-бандуристом та конструктором бандур. Його мрією було створити Гетьманську бандуру. Це повинна була бути бандура вражаючого звучання і досконалої форми. І таку бандуру він створив. Але доля її творця була трагічною – 1937 році його арештовано, і він розділив долю сотень тисяч репресованих. Далі О. Нирко пише: Розлетілися, розбрелися кобзарі по степах широких: і по Америках, і по Європах, і по Московщинах. Ми їх утратили на рідній землі, а на чужині назавжди. І все це козацька історія, історія козацького духу.

У томі VI Наукового Вісника УУМ за 2004 рік, стаття присвячена думному епосу на Кубані. Тут виявляється ціла династія бандуристів у п'ятьох поколіннях. Найбільш відомий з них – Кость Васильович Кравченко. Думи оповідають нам про колишню козацьку славу, про битви, про подвиги.

У томі VII Наукового Вісника за 2005 рік стаття розповідає про бандуриста, організатора українського оркестру в Ялті Андрія Цемко. Трупа була організована в Ялті в 1905 році як аматорська.

У 20-і роки вона стала професійною. Доля не була прихильною до її керівника. У роки німецької окупації А. Цемко був вивезений до Німеччини, а після війни був репресований. Але його зоряною годиною був виступ українського хору на святі пісні в Ялті в 1956 році. Пісні, що пролунали на співочому полі в Масандрівському парку, справили неповторне враження на всіх присутніх.

В VIII томі Наукового Вісника Українського Університету за 2005 рік, стаття присвячена українському кобзареві Кононові Йоржу, уся діяльність якого припадає на першу половину ХХ ст. Предки майбутнього музиканта переселилися на Кубань у 1792 році. Йорж - їхнє козацьке прізвище. Конон Петрович народився в багатодітній родині в станиці Афібській, яка потім переїжджає у станицю Челбаську. В 1911 році К. Йорж зарахований учнем хору та симфонічного оркестру в Катеринодарі, а потім працює там же флейтистом. Тут він уперше почув гру на бандурі й захопився цим мистецтвом, що визначило його подальше життя. У 1917 році Конон Петрович їде поступати до Московської консерваторії, але революція не дає йому можливості здійснити свої наміри і йому доводиться повертатися у станицю Челбаську. Тут К. Йорж працює в школах викладачем музики та співу, займається педагогічною діяльністю, організовує дитячі музичні гуртки, дає концерти. У 20-і роки його, як і решту сільської інтелігенції залучають до культурно-масової і господарської роботи. Але К. Йорж не бажає займатися збиранням податків з односільців-станичників і їде до Краснодару, де включається в громадську діяльність, дає концерти як бандурист-соліст у школах міста й краю. Але наприкінці 20-х років за станом здоров'я був змушений виїхати в Саратов і влаштуватися на роботу в оркестр театру опери і балету. Потім переїжджає в Алма-Ату й працює у столичному оперному театрі. І співає, і грає як бандурист. Доля виявилася прихильною до Конона Петровича. Його обійшли голодомори, репресії та війна. Він залишався кобзарем аж до своєї смерті в 1963 році.

Таким чином, наголошує В.Артюх, на сторінках Вісників, клубних і університетських відображена невелика частина творчої, науково-дослідної діяльності представника Українського Університету у Кубані та Криму О.Ф.Нирко. Але відразу впадає у вічі той факт, що пророблено величезну роботу. Засновано музей бандури, створені музичні колективи, стали відомими імена майстрів бандури далекого й недавнього минулого. Музика, мистецтво бандури пройшли через

сторіччя, де мали місце війни, репресії, заборони на державному рівні. Зникла “попса” недавніх часів. А бандура збереглася до нашого часу. Історія показала, що українські козаки під час війни були воїнами, а в мирний час – поетами й музикантами. Музичні традиції перекочували разом з козаками з Дніпровських порогів на Кубань.

У висновок аналізу наукових праць представника УУМ у Кубані та Криму О.Нирка опублікованих в наших наукових вісниках в Москві, наголошує завідувач археологічним відділом В.Артюх, є велике завдання популяризації і пропаганді кобзарського мистецтва і в цьому власне і величезна заслуга нашого ентузіаста і подвижника Олексія Федоровича Нирка”...[12].

Слід наголосити, що наукова спадщина представника УУМ у Кубані та Криму, яка була передана дослідником в науковий архів Українського Університету міста Москви у вигляді звітів за період 1995-2005 роки, є актуальною і до сьогодні. Так науковими статтями вона подавалася у Наукових Вісниках Українського Університету включно до 2010 року.

- 1.О.Нирко. Бандурист Конон Безщасний: з історії кобзарського мистецтва на Кубані. Науковий Вісник Українського Університету в Москві. - М., 2006. - Т. XI. - С.158 - 162.
- 2.О.Нирко. Кубанські майстри бандур. Науковий Вісник Українського Університету в Москві. - М., 2007. - Т. XII. - С.119 - 128.
- 3.О.Нирко.Ансамблі та капели бандуристів на Кубані. Науковий Вісник Українського Університету в Москві. - М., 2007. - Т. XII. - С.144 - 153.
- 4.О.Нирко. “Кубанських бандуристів сидали в ГУЛАГ за кобзарське мистецтво”. Науковий Вісник Українського Університету в Москві. - М., 2008. – Т.ХІІІ. - С.169 - 172.
- 5.О.Нирко. Неповний список репресованих кобзарів - бандуристів Кубані. Науковий Вісник Українського Університету в Москві. - М., 2009. – Т.ХІV. - С.94 - 103.
- 6.О.Нирко.Кубанський майстер бандур - О.С.Корнієвський. Науковий Вісник Українського Університету в Москві. - М., 2010. – Т.ХV. - С.121 - 127.

Ряд наукових праць представника УУМ у Кубані та Криму О.Нирка публікувались до 2010 року включно і в Наукоих Вісниках Українського Історичного Клубу міста Москви.:

- 1.О.Нирко. Ялтинський музей кобзарства Криму та Кубані. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2006. - Т.ХІІ. - С.66 – 69.
- 2.О.Нирко. Ялтинська народна самодіяльна Капела бандуристок ім. Степана Руданського. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2007. - Т.ХІІІ. - С. 153 - 155.
- 3.О.Нирко.Кобзар із кримського бескида Михайло Буханець. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2008. - Т.ХІV. - С.131- 134
- 4.О.Нирко.Шеремет Пантелеймон Петрович (1905, станиця Канівська). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2008. - Т.ХІV. - С.139 - 142.
- 5.О.Нирко. Прокіп Сапсай. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2009. - Т.ХV. - С.101 - 112.
- 6.Іван Шеремет - Кубанський бандурист – тенор з станиці Ірвулієвської Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2009. - Т.ХV. - С.103 –1 10.

Наукову та громадську діяльність представника Українського Університету міста Москви у Кубані та Криму висвілювали на шпальтах Наукових Вісників Українського Унівесиритету своїми статтями вчені В.Артюх, В.Ідзьо, С.Кочерга, О.Вісич та інші[12; 13; 14; 15].

- 1.В.Артюх. Творча діяльність О.Ф.Нирка на сторінках Наукових Вісників Українського Історичного Клубу й Українського Університету в Москві. Науковий Вісник Українського Університету.– М., 2006. – Т. X. – С.126-130.
2. В.Ідзьо. Шляхи співпраці та дружби. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2006. - Т.ХІ. - С.198 - 199.
- 3.С.Кочерга. Учитель Батьківщини. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2006. - Т.ХІ. - С. 199 - 202.
- 4.С.Кочерга, О. Вісич. Музей Лесі Українки в Ялті. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2010. - Т.ХV. - С. 199 - 202.

Підсумовуючи активну 10 - ти літню співпрацю, яка переросла в особисту дружбу, слід наголосити, що інколи говорять, що немає незамінних людей в громадській роботі та науковій

діяльності... Однак з плином часу 5 – ти літньої давності з яким пройшов відхід О.Нирка, переконуємось, що втрачено не тільки, вірного друга, свідомого українця, видатного фахівця з проблем вивчення кобзарства Кубані і Криму, представника Українського Університету міста Москви у Кубані та Криму, але видатну особистість та патріота України, заміни якого в такого рода діяльності поки що немає...[16; 17].

Література

1. В.Артюх. Творча діяльність О.Ф.Нирка на сторінках Наукових Вісників Українського Історичного Клубу й Українського Університету в Москві. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2006. - Т. X. - С.126 - 130.
2. О.Ф.Нирко. Доля кобзарів-бандуристів на Кубані. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу.- М., 2000. - Т.IV. - С. 60 - 62.
3. О.Ф.Нирко. Неповний реєстр кубанських кобзарів – бандуристів. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу.- М., 2002. Т. VI. - Ч. I. - С. 83 - 88.
4. О.Ф.Нирко. Ялтинський музей кобзарства Криму та Кубані. Науковий Вісник Українського Університету.- М., 2003. - Т. IV. - С. 228 - 233.
5. В.Артюх. Творча діяльність О.Ф.Нирка на сторінках Наукових Вісників Українського Історичного Клубу й Українського Університету в Москві// Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2006. - Т. X. - С.126 - 130.
6. В.С.Бойчук. Презентація монографії професора Віктора Ідзьо Українська держава IX - XIII століття. Науковий Вісник Українського Університету в Москві. - М., 2004. - Т. V. - С.199.
7. В.Ідзьо. I Міжнародна наукова конференція “Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі”. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2005.- Т. IX. - С. 267 - 269.
8. В.Ідзьо. I Міжнародна наукова конференція “Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі”. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2006.- Т. X. - С. 123 - 126. (На 123 с. Великий портрет О.Ф.Нирка).
9. Ізот Діброва – лицар кубанського кобзарства. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2006.- Т. X. - С. 157 - 161.
10. О.Ф.Нирко. Ялтинський музей Криму та Кубані”. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2006. - Т. XII. - С. 66 - 69.
11. О.Ф.Нирко. “Кобзарство Криму та Кубані”. - Львів“Сполом” 2006.- 354с.
12. В.Артюх. Творча діяльність О.Ф.Нирка на сторінках Наукових Вісників Українського Історичного Клубу й Українського Університету в Москві. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2006.- Т. X. - С.126 - 130.
13. Світлана Кочерга. Учитель Батьківщини. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2006. - Т.XI. - С. 199 - 202.
14. Віктор Ідзьо. Міжнародні наукові конференції “Українського Історичного Клубу, Українського Університету міста Москви в Україні в першому 10 - ти літті XXI століття. - Львів “Сполом”, 2009. - С.80 - 85.
15. Світлана Кочерга, Олександра Вісич. Музей Лесі Українки в Ялті. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2010. - Т.XV. - С. 199 - 202.
16. В.Ідзьо. Шляхи співпраці та дружби. Науковий Вісник Українського Університету. М., 2006.- Т.XI.- С.198 - 199.
17. В.Ідзьо. Презентація наукових праць академіка Віктора Ідзя “Український Університет м. Москви в 1992 - 2007 роках.”, ” Міжнародні наукові конференції “Українська діаспора в Росії.”, “Українсько - російські взаємовідносини” в Москві у 1997 - 2007 роках.”, “Українські Греко - Католики в Росії.”, ”Міжнародні наукові конференції “Українського Історичного Клубу, Українського Університету міста Москви в Україні в першому 10 - ти літті XXI століття.” в Ялтинському музею Лесі Українки. Науковий Вісник Українського Університету.- М., 2010. - Т. XV.- С.123 - 131.

Бандурист – педагог, представник Українського Університету міста Москви у Кубані та Криму Олексій Федорович Нирко – на шпальтах Нью-Йоркського квартальника “Бандура”.

Вперше бандурист – педагог, представник Українського Університету міста Москви у Кубані та Криму Олексій Федорович Нирко з’являється на шпальтах нью-йоркського часопису “Бандура” в епоху тоталітарного режиму СРСР, з ідеєю популяризації спадщини українських бандуристів на Кубані.

Завдяки йому в журналі “Бандура” за липень-жовтень 1989 року була вміщена фотографія “Запорізькі нащадки – козаки-бандуристи Кубансько-Чорноморського Козацтва Козацького Війська” на якій зображено групу українських бандуристів на Кубані[1].

Вдруге журнал “Бандура” за липень-жовтень 1991 році на задній титульній сторінці розмістив велику фотографію дитячої зразкової капели “Кримські проліски” на фоні Ялтинського будинку культури. Часопис “Бандура” наголошував, що в центрі фотографії, керівник капели Олексій Нирко в присутності 32 бандуристок, очолюваного ним ансамблю[2].

Діяльність О.Ф.Нирка, як активного громадського діяча, визначного бандуриста Криму привернула увагу редакції журналу “Бандура” в 1993 році, тому в Крим приїхав головний редактор журналу М.Чорний-Досінчук, який так в статті “Ялта-Крим” розповідає про побачене в Криму:” Після подорожі по центральній Україні ми вирушили поїздом до Криму. Там, в Ялті, нас чекав давній мій приятель, керівник великої капели бандуристок при Ялтинському педагогічному училищі - Олексій Нирко.

Вже у Сімферополі, де нас зустрічав О.Нирко, я відчув різку відмінність Криму від решти України. Ніде не було чути жодного українського слова, прибуття і відправлення поїздів оголошувалося лише російською мовою, в газетних кіосках зі старою назвою “Союзпечать” – жодної української газети. Коли ми розмовляли українською мовою, то раз-у-раз ловили на собі злі погляди людей, що проходили мимо. І в Сімферополі, і в Ялті ледь не з кожного будинку дивився чи вказував правицею дорогу до “світлого майбутнього” Ленін, всюди висіла більшовицька агітація, символіка, червоні прапори. Одним словом, я попав у комуністичний заповідник.

В Ялті є будинок, в якому багато років жила Леся Українка. Ніякі зусилля місцевих українських ентузіастів не допомогли зробити в ньому музей поетеси зі світовим ім’ям.

Тим часову експозицію погрожують ось-ось викинути, а сам будинок передати якійсь організації. Товариство “Просвіта” та Республіканська партія існують тут на напівлегальному становищі – їм не надають приміщень, постійно погрожують фізичною розправою, а то і просто б’ють їх членів на вулиці. Кримських татар, що повертаються на рідну землю, б’ють, заганяють в автобуси і вивозять в невідомому напрямку.

Довідавшись про це і побачивши все на власні очі, я зрозумів, наголошував М.Чорний-Досінчук, що О.Нирко є справжнім українським героєм без усяких перебільшень. Адже з часу поселення в Ялті, вже понад 20 років, він не зігнувся перед жодним начальником, не промовив жодного російського слова на роботі, ні, тим більше, вдома. Більше того, з дівчат, що розмовляють по-російськи, створив капелу бандуристок, яка співає українські пісні, таке можна вважати фантастикою. А якщо врахувати, що випускниці капели вже самі заснували гуртки та ансамблі бандуристів в інших районах Криму, то подвиг Олексія Нирка переоцінити важко. Минулого року він навіть провів фестиваль бандуристів Криму, в якому взяли участь понад сто учасників. Там були тріо і ансамблі, дитячі і дорослі колективи, солісти.

О.Ф.Нирко, наголошує, що українці вздовж південного побережжя Криму живуть з незапам’ятних часів.

Сьогоднішнє досягнення О.Ф.Нирка, це відкриття музею Лесі Українки в Ялті, до чого він приклав багато зусиль, в якому ми прослухавши концертну програму бандуристів ансамблю “Пролісок”, відчувши його майстерність за якою було видно клопітку роботу керівника О.Ф.Нирка та його учениць.

Я серцем відпочивав, наголошує гість, забувши, що навколо, ворожий і жорсокий щодо усього українського, комуністично-російський Крим...[3].

В подальшому Олексій Федорович Нирко, як наголосив журнал “Бандура” кримський кобзар із Ялти помістив статтю “Чобітько Роман Павлович” (1898 - 1974) в якій наголошував, що

“поштовхом до пошуків про визначного кубанського бандуриста Чорбітька Романа Павловича послужило те, що кубанський бандурист, організатор і режисер пересувного українського професійного драмтеатру, самодіяльний композитор і поет, який народився в 1898 році став бандуристом завдяки своєму батькові, який з бандурою пройшов всі випробування російсько-турецької війни 1877 - 1878 років, брав участь у визволенні Болгарії від п'ятсотрічного турецького поневолення, був героєм Шипки.

В подальшому, наголошує в своїй статті О.Ф.Нирко, його син Роман Павлович Чобітько продовжував стародавню традицію свого роду. Р.П.Чобітько один із тих талантів народу, який насамперед пристрасний бандурист-співак, бандурист-популяризатор, бандурист-просвітитель, наголошує О.Ф.Нирко[4].

В подальшому історико - біографічною статтею долю О.Ф.Нирка з'ясував науковець-кобзарознавець Б.М.Жеплинський, який у статті “Подвижник кобзарства в Криму і Кубані” дослідник наголошував, що “ в середині 60-х років (після страшного голодомору і винищення кобзарів, бандуристів, лірників в 30 - х роках масових репресій і переслідувань в післявоєнні роки 40 - 50 - ті та на початку 60 - х років), нарешті наступила короткочасна відлига (за які скоро згодом поплатився своїм постом першого секретаря КПУ П.Ю.Шелест), нам вдалося нарешті створити при музично-хоровому товаристві України об'єднання кобзарів, бандуристів, яке хоч проіснувало недовго, однак зіграло певну прогресивну роль в розвитку кобзарського мистецтва. Серед іншого Правління кобзарського об'єднання поставило питання про проведення семінару керівників капел бандуристів України. І такий республіканський семінар був організований і проведений наприкінці листопада 1966 року в м.Манині, на Житомирщині, на базі Манинської капели бандуристів. На семінар, добре організований кобзарським об'єднанням при музично-хоровому товаристві при підтримці центрального Будинку народної творчості в Києві, прибули представники з різних областей і семінар перетворився в своєрідний перший післявоєнний з'їзд кобзарів, бандуристів України. Серед досвідчених керівників капел виділявся енергійний Олексій Нирко, з яким я тоді познайомився. Ми з братом Романом, повернувшись із заслання керували тоді Роздольською капелою бандуристів “Дністер”, а Олексій теж відбувши тюрму і заслання, керував Ялтинською капелою бандуристок.

Про себе О.Ф.Ниркор наголошував:” Після цього, як мені, бувшому репресованому не вдалось одержати прописку ні в одному із більших міст ні в центральній Україні, ні в Галичині, я вирішив поселитися в Криму і доказати, що Крим це теж Україна, де повинна звучати не тільки українська мова, але й дзвінка невмируща бандура і став проводити в життя свої плани- задуми”. Дослідник творчого шляху Б.М.Жеплинський по цьому питанню наголошує:” Як показало життя вдалось цьому ентузіастові і трударю зробити багато, хоча життя його було повне труднощів, однак завжди було плідним і цікавим, хоч доля не раз з ним обходила жорстоко. Йому відмовляла правляча радянсько-комуністична верхівка в усьому. Не давали житла, відмовляли в присвоєнні почесних звань і закордонних поїздках, робили перепони в затвердженні програм, позбавляли елементарних у мов життя і творчої праці. Та не зважаючи на все О.Нирко своєю працею, наполегливістю, ініціативністю та невпинною працею домагався перемог.”

В цій же праці Б.М.Жеплинський з'ясує про основні віхи життя і творчості цього діяльного, цього гіганта духу і плідної праці, чоловіка.

Як зауважує автор статті “Подвижник кобзарства в Криму й на Кубані - ... народився Олексій Федорович Нирко 1 січня 1926 року в с.Марянське Апостолівського р-ну, що на Дніпропетровщині. Змалку полюбив рідну пісню, яку прищепили йому батьки, як і любов до рідного краю, батьківщини України.

Батько був репресований, від чого в душі юного Олексія, крім великої любові до Батьківщини, залишилась гіркота несправедливості і ненависть до поневолювачів.

В 1949 році О.Ф.Нирко поступив вчитися у Львівську державну консерваторію ім.М.Лисенка. Після закінчення I курсу 23 червня 1950 року заарештований і 26 липня 1950 р. Львівським облсудом був засуджений на 10 років позбавлення волі в виправно-трудовах таборах (ст. 54 - 10 ч.2 КК УРСР), а також позбавлення прав на 5 років після відбуття покарання. Відбував покарання в Молотовській (Пермській) обл. Углеуральського р-ну в м. Широковськім в ОЛПі №8 (переважно) Кизеллагу.

Звільнений достроково через суд під головуванням депутата Верховної Ради СРСР із зняттям судимості 24 квітня 1956 року. Утримувався під вартою в місцях позбавлення волі 5 років 10 місяців та 1 день. На підставі ст.І закону УРСР від 17 квітня 1991 року О.Ф.Нирко був реабалатований. Після звільнення навчався у Львівському культурологічному училищі, добре освоїв техніку гри на домбрі, бандурі, інших інструментах.

Закінчивши училище працював в місті Нікополі, де вже в 1959 році створив капелу бандуристів, яка під його керівництвом стає популярною. Далі О.Ф.Нирко переїжджає жити і працювати в м.Ялту, ставить собі за мету доказати, що Крим це українська земля. Створює і веде класи бандури в Ялтинській дитячій музичній школі та Ялтинському педагогічному училищі. Організував три капели бандуристок, які під керівництвом його завоювали почесні звання народних. А саме: Народна самодіяльна капела бандуристок ім.С.Руданського Ялтинського педучилища (створена в 1964р., звана 1970р.); Дитяча зразкова народна капела бандуристів “Кримські проліски” при Ялтинському міському будинку культури (створена 1975р., звання 1978 р.); Ансамбль “Зоряниці” (створений 1990р., звання 1992р.).

Олексій Нирко відродив бандуру і на Кубані. Створив ансамблі бандуристів при Краснодарському інституту культури та в трьох станицях: Новоменська, Ленінградська (Уманська) та Сіверська.

Створені О.Нирком капели були лауреатами обласних, Республіканських та Всесоюзних фестивалів та оглядів, завойовували золоті та срібні медалі, якими нагороджувався і керівник. Колективи керовані, Олексієм Нирком брали участь в Міжнародних фестиваллях-конкурсах у Франції та Угорщині, виступали в Польщі та Югославії. В здобутку цих колективів більше сотні почесних грамот та дипломів.

Здібний бандурист і педагог О.Нирко дав путівку в життя сотням своїх учнів-бандуристів. Його вихованці керують ансамблями бандуристів в Криму (Севастополь, Ялта, с.Курортне), на Кубані – Зеленому Клині (м.Спаськ Дальній), Камчатці (м.Кушка) і навіть Канаді та Америці.

О.Нирко - автор десятків оригінальних вправ та етюдів для бандури, перекладень та обробок творів для ансамблів та капел бандуристів.

Створив в м.Ялті Музей кобзарства Криму і Кубані (офіційно відкритий в 1984р.), експонати до якого збирав з 1964 р.). Працює над темою: Кобзарі Кубані.

О.Ф.Нирко незмінний голова секції кобзарства Музичного товариства Криму. Учасник багатьох нарад та сходів кобзарства. В 1990 році на кобзарському з'їзді в Києві обраний в склад Правління Всеукраїнської спілки кобзарів, бандуристів і лірників.

Активний член Товариства Української мови ім.Т.Шевченка “Просвіта”. О.Ф.Нирко ініціатор і організатор різних культосвітніх заходів та починань з національного відродження України.

Значна музично-виконавська, педагогічна та громадська діяльність О.Ф.Нирка відзначалась в багатьох публікаціях на Україні та за кордоном.

...Нещодавно, наголошує автор статті, подзвонив мені О.Нирко. Обмінявшись новинами з кобзарського життя Олексій серед іншого сказав: ”Не думайте, що ми вішаємо носа! Моя капела бандуристів ім.Руданського днями повернулась з гастрольної поїздки по Україні, яка як завжди була дуже успішною. А Крим чи Севастополь ми нікому не віддамо! Крим був, є і буде в складі України. Недаром же тут так дзвінко дзвенять бандури!”[5].

Не припиняє О.Ф.Нирко і наукової роботи, що видно із опублікованої наукової розвідки на шпальтах “Бандури”, “Кобзарство Кубані”, в якій розповідає про розвиток та становлення кобзарства на Кубані.

Дослідник з'ясовує також проблему розвитку та угасання там Кобзарства, з'ясовує історичну долю всіх відомих йому кобзарів, та кобзарських ансамблів, а також їх пісенний репертуар. О.Ф.Нирко з оптимізмом зауважує, що не дивлячись на репресії кобзарство на Кубані не зникло, що дало йому можливість сьогодні знову відродитись.

Взагалі, наголошує дослідник, Кубанське кобзарство це унікальне явище в українській культурі. Кубанські кобзарі вміли виготовляти бандури, мали свої школи де навчали кобзарів, випускали свою кобзарську літературу, пісенники з нотами, видали нарис “Історія кобзарства на Кубані”.

Усі вони усвідомлювали, що є нащадками кобзарських митців з Запорізької Січі. Сьогодні у відновленні кобзарства на Кубані активно бере участь кобзар з Криму О.Ф.Нирко[6].

В наступній своїй науковій праці “Лазаренко Семен Семенович(1897-1985)” О.Ф.Нирко наголошує, що в 1985 році помер найстаріший кубанський бандурист, один із ініціаторів заснування чоловічих капел бандуристів на Кубані. Це була людина великої моральної сили й українського духу.

Очолювана С.С.Лазаренком капела виконувала всі класичні твори українських композиторів, українські народні пісні, думи, балади, зокрема історичні. Своєю кипучою діяльністю С.С.Лазаренко, наголошує О.Ф.Нирко, заслужив безсмертну повагу не тільки серед українського населення Кубані, алей на пам’ять в Україні[7].

В цей же час Олексій Федорович Нирко часто приїздить на Львівщину, де знайомиться з передовою українською музичною культурою, бере участь у педагогічному її житті. Ось як відтворив це Орест Яців, доцент музично-педагогічного факультету Дрогодицького педагогічного інституту в статті “Пам’ятні зустрічі 1994-го”.

“Нещодавно в Дрогобичі гостював Олексій Нирко – відомий музикант, педагог, знавець і популяризатор бандури, славний тим, що протягом 30 років пропагує кобзарське мистецтво у далекій Ялті.

Його біографія – суцільний ланцюг поневірянь людини-патріота, безмежно відданої українській справі, яка змушена і понині зазнавати всіляких принижень та зневажливих образ.

Народився він 1 січня 1926 року в старокозацькому селі Мар’янівському на Січеславщині. Дитинство і юність його пройшли в Новій Січі. А прилучив хлопця до музики січовий стрілець Лука Карамельський, чудовий співак, виконавець на гітарі, - один з тих, хто не повернувся до Галичини, а залишився на Східній Україні.

Юнак марив Львовм як національною Меккою, прагнув туди прорватися на навчання. Його мрія збулася в 1947 році, коли став учнем Львівського культурологічного училища та вечірньої музичної школи для дорослих. По завершенні середньої спеціальної освіти вступив до консерваторії ім.М.Лисенка. Однак після першого курсу був арештований за “антирадянське агітацію та пропаганду”(стаття 54/10,н.2).

Підставою для арешту став донос однокурсника, агента КДБ. Був обшук – серед речей О.Нирка виявлено “Нариси з історії української літератури” Радзикевича, “Історія Холмщини та Підляшшя” Кордуби, “Нарис історії української літератури” І.Франка, брошуру з історії революційних рухів, а також короткий рукописний нарис самого О.Нирка про бандерівців - цей матеріал, як і донос студента, що вчився грати на тубі і досі зберігається у справі КДБ. Згаданий вище агент КДБ успішно завершив навчання і консерваторії й отримав престижне скерування в Горлівське музучилище.

За цю “злісну антирадянську діяльність” талановитого юнака було покарано 10 роками “исправительно-трудовых” лагерей та на 5 років позбавлено прав.

Відсидів він з 23 червня 1950 до 24 квітня 1956 року – 5 років, 10 місяців і один день. Був пересуд, під час якого знято судимість, що давало право на працю. Повернувся до Львова, однак тут заборонено йому було проживати, що й мусило повернутися у рідну Нову Січ. Протягом року в одній із шкіл Херсонщини викладав музику і співи в 1-10 класах та ргу на баяні й гітарі в музичній студії. Наступних 6 років віддає праці в Нікопольському педучилищі, де створює першу капелу бандуристів, яка функціонує і сьогодні та якою тривалий час керував здібний учень О.Нирка Микола Тончій.

В 1964 році влаштовується викладачем Ялтинського педагогічного училища, де посправжньому розвів його талант митця і педагога. 26 вересня заснував Кримську народну самодіяльну капелу ім.С.Руданського. У 1965 році відкриває клас бандури при місцевій ДМШ і стає постійним головою кобзарської секції при обласному музичному товаристві. З цього ж 1965 року започатковує діяльність дитячої капели бандуристів – тепер це дитяча народна зразкова капела бандуристів “Кримські проліски” міського центру культури, яким у даний час кирує один із учнів О.Нирка.

Ансамбль бандуристок “Зоряниця”, створений у 1984 році при “Просвіті”, теж народний – напівпрофесійний колектив, складений із кращих учнів О.Нирка. Учиницею його є Таня Золотарьова

- перша учениця ще з ДМШ. Рідко кому вдається створити колектив, який досягнув би рівня народного. У.О.Нирка таких ансамблів аж три! Однак його досягнень, на жаль не помічала комуністична система і тільки 16 вересня 1993 року Президент України Л.Кравчук підписав Указ про присвоєння Олексію Федоровичу Нирку Почесного звання “Заслужений працівник культури України” – “За великий особистий внесок у розвиток української національної культури України і підготовку музичних кадрів”.

О.Нирко, наголошує О.Яців, людина для якої поняття національної честі й гордості є одним з пріоритетних. Протягом усього часу перебування в Криму він говорить виключно українською мовою. Керовані ним колективи вперто й наполегливо пропагують передусім рідну мову, та українську пісню. Прагнучи зберегти музичні паритети, створює музей кобзарського мистецтва, який теж активно сприяє відродженню рідної культури, допомагає виховувати молодь у дусі поваги до наших культурницьких надбань.

Використовуючи кожен сприятливий нагоду, прибуває до Львова, щоби “набратися снаги, зачерпнути цілющої води з джерел справжнього українства”. А відтак повертається у “Русскоязычную” Ялту, аби далі продовжувати важливу місію одного із повпредів української культури на півострові... [8].

В цьому ж номері “Бандури” статтею “Олексій Нирко-бандурист-віртуоз” з’ясовує громадську та музичну діяльність О.Ф.Нирка Микола Чорний-Досінчук, який наголошує - “пальці тихо перебирали струни і лилась сумна, хвилююча мелодія. Вона брала за душу, серце і пробуджувала неописаний смуток і спомини... Ось він, Олексій Нирко, обдарований до краю музикою, віртуоз бандури, який ціле своє життя присвятив кобзарству, відомий по цілому Криму і Кубані, іде по живописних берегах Дніпропетровської протоки, серед високих осокосів, розлогих верб.

Цей 15 кілометровий шлях від Мар’янівки, де він народився 1 січня 1926 року, біля Нової Січі, де проходило його дитинство. Її історію Олексій знав, як свої п’ять пальців. Знав він прекрасно й історію цих місць, останнього пристанку Запорізької Січі. Тут всюди зустрічалися сліди козацької старовини. Тут витали легенди і оповіді про славних запорожців, їх подвиги, походи, із молоком матері Олексій влив себе невгамовну любов до рідного краю. А ще він полюбив народні пісні, які супроводжували його з матириною колиски. Особливо він любив історичні пісні: ” Про Байду”, “Дорошенка”, Сагайдачного”, “Морозенка”, про бандуру – історичного супутника козацького побуту... Власне українська історична народна пісня виконана під бандуру пронеасла його скрізь тюрми лихоліття, зневаги...

Після довголітніх утисків української культури, настала пора, яка спонукала О.Нирка до активної праці, яка дала йому добру славу.

Очолювана ним Ялтинська капела бандуристів ім.С.Руданського дуже швидко отримала звання заслуженої, а в 1970 році на всеукраїнському фестивалі була нагороджена золотою медаллю. На кобзарському фестивалі, який був присвчений Миколі Лисенку, О.Нирко сказав тоді: “Мета фестивалю – охопити найширші кола виконавців Криму та Кубані”. В цей же час у 1984 році він організує музей кобзарства в Ялті. В 1990 році в Києві обирається на кобзарському з’їзді у склад Всеукраїнської спілки кобзарів, бере участь у Міжнародних фестивалях у Франції, Угорщині, Польщі, Югославії, організує найбільшу в Україні дитячу капелу бандуристів “Кримські проліски” та на Кубані – “Зоряниці”[9].

В цей же час Олексій Федорович Нирко продовжує наукові дослідження розвитку кобзарства на Кубані. Його увагу привертає Петро Гузій – бандурист й актор-любитель, який був творчою обдарованою людиною, не байдужий до стану української культури на Кубані. Його предки переселилися сюди з Великої України в XVIII столітті, з Запорізької Січі. Йому дісталася кобзарська спадщина від батьків тому виконував українські народні пісні поширені на Кубані. За багатогранну культурологічну діяльність та патріотичні переконання, за палку любов до України і кобзарське мистецтво, його арештували 1 грудня 1937 року і звинуватили у “контрреволюційній повстанській організації”. Рішенням УНКВС Краснодарського краю він був присуджений до розстрілу, загинув 23 грудня 1937 року в м. Краснодарі. Ось така доля кобзарства на Кубані під час правління більшовиків, наголошує у висновок О.Ф.Нирко[10].

До 75 – ліття знаменитого бандуриста Натяля Костик так відтворила творчий шлях митця.” Образ бандуриста – це питомий символ українського народу. Сліпий співець з хлопчиком-поводирем, чії пісні-легенди збурювали звитягу слухачів, і красень-козак, що співав про Україну та свою кохану дівчину – його дві головні іпостасі в історії нашої культури. Ці люди з часів козацької слави уособлювали совість нації, були будителями приспаної свідомості або ж цілителями зраненої та розтерзаної душі народу. Минали століття, та сенс цього образу не змінювався, виявляючи дивовижну здатність до збереження одвічних цінностей рідної землі.

Мало що змінилося й у ХХ столітті. Генетичне протистояння пануючої імперської ідеології, що стало характерною ознакою кобзарства, зумовлювало неприйняття його офіційною владою – вона створила чимало перепон для розвитку цього мистецтва у його питомому середовищі. Та розуміючи свою нездатність подолати й винищити цей феномен із народної пам’яті, була вимушена створювати державні колективи, репертуар яких ретельно переглядався недрімаючою цензурою.

Люди, які присвячували себе кобзарству, часто відчували цю владну “дволикість”. Прикладом тому є життя Олексія Федоровича Нирка – бандуриста-виконавця, невтормого популяризатора національного мистецтва. З дитинства закоханий у легенди й оповіді про мужніх запорожців, у пісні сповнені славою й гордістю волелюбного українського козацтва і палкі прагнення волі для рідної землі, він наполегливо опановує інструмент. Мабуть закономірно, що патріотична заангажованість юнака не залишилась непомітною для влади, адже він не тільки грав, алей намагаючись вивчити глибинні засади кобзарства, шей діставав заборонену літературу і це у 1950 році, коли звинувачення в “українському націоналізмі” було рівноцінним довічному ув’язненню чи страті. Реабілітація після шести років таборів (за вироком 10 та 5 років заслання) полегшило його долю хіба що відносною волею.

Олексій Федорович повертається в Україну й одразу створює тріо бандуристів у Нікопольському педагогічному училищі. Та стан здоров’я змушує його до переїзду у Крим, де він неухильно розгортає свою діяльність. Працюючи в Ялтинському педагогічному училищі, він майже весь вільний час витрачає на організацію нових колективів. У російськомовній Ялті створення двох капел бандуристів було справжнім чудом, а це завжди драгувало владу. Та жодні перешкоди і непорозуміння, жодні труднощі не спинили митця. І він зміг передати свої захоплення учням-учасникам цих колективів.

Ось як пише про цю роботу Світлана Суханова: ”Своєрідне життя створеної ним капели приводило до того, що кожного року змінювався її склад. Однак, бандуристи співають і грають – Бетховена, Шуберта, Сен-Санса, українські пісні, народні та авторські. В активі капели: золоті та срібні медалі, більше ста дипломів і грамот різних фестивалів, гастролі в Києві, Москві, Білорусі, Франції, Польщі, Угорщині, концерти малих інструментальних груп у Греції, Туреччині, Югославії – це далеко не повна гастрольна палітра О.Ф.Нирка”. Саме його праця стала основою для того щоб Ялта стала потужним центром кобзарського мистецтва в Україні. А з 1992 року тут відбуються національні та міжнародні фестивалі “дзвени бандуро”. Започатковано й проведено міжнародний фольклорний фестиваль, метою якого є розвиток і пропаганда музичного мистецтва різних етносів. Митець активно сприяв відродженню кобзарства на Кубані, де з його допомогою з’явилися декілька тріо бандуристок і ансамбль при Краснодарському державному інституті культури.

Та здобудки Олексія Нирка не вичерпуються тільки плодами виконавської ниви. Його вихованки керують ансамблями і капелами бандуристів у Севастополі, Сімферополі, Євпаторії, Керчі, Одесі, Дрогобичі, Краснодарі, на Камчатці, у містах Приморського краю і навіть у Німеччині та Марокко. Сім із них мають звання народних. Окрім цього, Олексій Федорович займався вивченням історії бандури в Криму й на Кубані, проводив ретельну роботу та збирав спогади. Результати розшуків виголошувалися на наукових конференціях, оприлюднювалися у періодиці Криму та Кубані[11].

Складна та цікава доля цієї людини, сповнена неординарними подіями і здобутками, є резонансною для нашого суспільства. Олексій Федорович Нирко і нині митець, палкий подвижник української національної культури, національно свідомий українець і громадянин Української держави, який своєю енергією запалює любов до української культури та зокрема пісенної бандури у Кубані та Криму очолюючи предствництво Українського Університету міста Москви у Кубані та Криму...[12].

Література

- 1.Бандура. Музично - Літературний Журнал. - Нью-Йорк. Липень-жовтень, 1989.
- 2.Бандура. Музично - Літературний Журнал. - Нью-Йорк. Липень-жовтень 1991.
- 3.М.Чорний-Досінчук. Ялта - Крим. Бандура. Музично-Літературний Журнал. - Нью-Йорк. Січень-квітень, 1993.- С.39 - 41.
- 4.О.Ф.Нирко. Чобітько Роман Павлович (1898 - 1974). Бандура. Музично-Літературний Журнал.- Нью-Йорк. Липень - жовтень, 1994.- С.15 - 21.
- 5.Б.М.Жепльнський. Подвижник кобзарства в Криму і Кубані. Бандура. Музично-Літературний Журнал. - Нью-Йорк. Липень - жовтень, 1994.- С.15 - 21.
- 6.Олексій Нирко.Кобзарство Кубані. Бандура. Музично-Літературний Журнал. - Нью-Йорк. Січень-квітень, 1995.- С.2 - 22.
- 7.Олексій Федорович Нирко. Лазаренко Семен Семенович. Бандура. Музично-Літературний Журнал. - Нью-Йорк. Січень - квітень, 1995.- С.28 - 37.
- 8.О.Яців.Пам'ятні зустрічі 1994 - го. Бандура. Музично-Літературний Журнал. - Нью-Йорк. Липень-жовтень, 1995.- С.31 - 33.
- 9.Микола Чорний - Досінчук.Олексій Нирок – Бандурист – віртуоз. Бандура. Музично-Літературний Журнал. - Нью-Йорк. Липень-жовтень, 1995.- С.39 - 41.
10. О.Нирко. Його посадили за бандуру. Бандура. Музично-Літературний Журнал. - Нью-Йорк. Січень-квітень, 1996.- С.68 - 67.
- 11.Наталя Костюк. Бандурист - подвижник. До 75 - річчя Олексія Нирка. Бандура. Музично-Літературний Журнал. - Нью-Йорк. Листопад-грудень, 2001.- С.63 - 64.
- 12.Ідзьо. Бандурист - педагог Олексій Федорович Нирко – на шпальтах Нью-Йоркського кварталника “Бандура”. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2006.- Т.Х, с.130 - 136.

І Міжнародна наукова конференція "Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі". Ялта, 5 - 9 червня 2005 р.

І Міжнародна наукова конференція "Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі" відбулася 5 - 9 червня 2005 року в Ялті в приміщенні Кримського Гуманітарного Університету.

І Міжнародна наукова конференція "Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі" організована Українським Університетом (УУМ) , Українським Історичним Клубом м.Москви (УІК) та Кримський Гуманітарним Університетом(КГУ), Центром Кобзарства м.Ялти.Вона проходила під головуванням ректора Українського Університету м Москви, доктора історичних наук, професора, член-кореспондента Міжнародної Академії Наук Євразії (МАНЄ), лауреата Премії ім. Академіка І.Крип'якевича - Віктора Ідзьо.

У конференції взяли участь вчені з Росії, Польщі, Канади, США, Австралії. Україна: Київ, Дніпропетровськ, Луцьк, Львів, Івано-Франківськ, Переяслав-Хмельницький , Кривий Ріг, Черкаси, Миколаїв, Ялта.

З вступною промовою до учасників конференції звернувся організатор та головуючий конференції Голова УІК, ректор УУМ, професор Віктор Ідзьо, який наголосив, що конференція буде намагатися з'ясувати проблему "Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі" , яка визріла і реалізувалась внаслідок копіткої роботи вчених Українського Університету м.Москви та його представництва в Ялті, яке очолює по Кубані та Криму, директор Центру Кобзарства в Ялті, доцент Олексій Федорович Нирко.

Конференція була підтримана вченими та ректором Кримського Гуманітарного Університету, які постприяли її проведенню в конференцзалі КГУ. Конкретні напрацювання вчених УУМ та КГУ, Центру Кобзарства м.Ялти привели до того, що сьогодні ми маємо прекрасні доповіді та учасників вивчення цієї проблеми майже з всіх континентів світу. Ініціатива проведення І Міжнародної наукової конференції "Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі" належить УУМ і пов'язується тим, що на сьогоднішній час, накопичилося багато пам'яток кобзарського мистецтва, письменства та прикладного мистецтва як в Росії так і на Кубані, де живе велика кількість українського населення, яка ще не забула, а в більшості і цікавиться та розвиває кобзарське мистецтво.Зокрема на Кубані діють чисельні фольклорні та пісенні ансамблі, які використовують для супроводу своїх творів стародавній український інструмент- бандубу. Надіюсь, що нашою конференцією ми розпочнемо систематизувати, та вивчати кобзарське мистецтво.

Хочу наголосити, що робота по вивченню кобзарського мистецтва та культури вже розпочалась вченими в РФ, зокрема на Кубані. Тому конференція "Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі" ставить за мету привернути увагу широкої наукової української громадськості до проблем з вивчення таких пам'яток в Україні та світі де проживає українська діаспора.

Слід наголосити, що сьогодні проблема вивчення кобзарської спадщини, після відновлення незалежності України, потребує негайного втручання держави і фінансування для подальшого вивчення вченими. За таких обставин бажаємо вченим, які приїхали з регіонів України, Росії, США, Канади, Польщі, Австралії активно взяти участь у І Міжнародній Науковій Конференції "Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі" і зробити свій науковий вклад

На завершення свого виступу, ректор УУМ, професор Віктор Ідзьо від Українського Університету м.Москви подарував ректору Кримському Гуманітарному Університету М.Ігнатенку Наукові Вісники УУМ з побажаннями подальшої активної творчої співпраці..

Наступним привітав конференцію від Кримського Національного Університету м.Москви, ректор професор Микола Ігнатенко, який наголосив, що Центром Кобзарства, який діє у складі КГУ, вченими, доцентом, директором центру Кобзарства Олексієм Федоровичес Нирком зафіксовано велику кількість кобзарських метеріалів з Криму та Кубані, фольклор, легенди, історичні повісті про відомих та маловідомих кобзарів, стародавні бандури. Вся ця спадщина відображена в його наукових працях. Велика робота О.Ф.Нирка в рамках Центру Козарства і привела дл нашої І Міжнародної наукової конференції "Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі", якій від імені КГУ ми бажаємо успіху.

Дальше від Центру Кобзарства м.Ялти та від представництва УУМ у Кубані та Криму конференцію привітав, доцент Олексій Федорович Нирко, який наголосив, що дуже добре, що Український Університет м.Москви і зокрема ректор доктор історичних наук, професор Віктор Ідзьо ініціював таку прекрасну наукову конференцію "Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі", яка сьогодні відбувається в м.Ялті. Це плід багаторічної праці, представництва УУМ, яке очолив доцент КГУ, директор центру Кобзарства Олексій Федорович Нирко в 1995 році. Дякуючи УУМ м.Москви відбулись наукові експедиції на Кубань, де зафіксовано велику кількість матеріалів з Кубані: фольклор, легенди, історичні повісті про відомих та маловідомих кубанських кобзарів, які відображені в моїх наукових працях виданих в Наукових Вісниках УУМ та Наукових Вісниках Українського Історичного Клубу м.Москви. Велика робота Представництва УУМ у Кубані та Криму і привела до нашої I Міжнародної наукової конференції "Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі". Слід наголосити, що ідея проведення конференції по кобзарству в Ялті всеціло належить професору Віктору Ідзьо. Представництво УУМ у Кубані та Криму, яке я очолюю з 1995 року по 2005 роки, вирішило підтримати ініціативу УУМ та злучити її з можливостями КГУ та Центру Кобзарства. Надіюся, що це нам вдалось, оскільки роботи у царині вивчення кобзарства непочатий край. Тому тому думаю, що започаткована справа буде продовжуватися усіма прибушими на конференцію учасниками та гостями...

Хочу наголосити, що з Українським Університетом м.Москви Центр Кобзарства співпрацює з 1995 року, що вилилося в 2005 році в реалізацію певної розробленої програми по співпраці, зокрема I Міжнародної наукової конференції по кобзарству. Так, це, певний ювілей, який ми святкуємо нинішньою нашою кобзарською громадою. Власне акативна науково-дослідна співпраця, експедиції на Кубань вилилася у відкриття УУМ свого преставництва по Кубані та Криму з центром в м.Ялті на базі Ялтинського Центру Кобзарства і який я очолюю ось уже 10 років..

Хочу також подякувати, наголосив на завершення привітання О.Ф.Нирко всім учасникам та гостям конференції з України, Росії, Польщі, США, Канади, Австралії за активну участь у роботі I Міжнародної наукової конференції "Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі", яка розпочалася в м.Ялті

З привітання до конференції виступили також учасники конференції з Росії, Польщі, Канади, США, Австралії. Україна: Київ, Дніпропетровськ, Луцьк, Львів, Івано-Франківськ, Переяслав-Хмельницький, Кривий Ріг, Черкаси, Миколаїв, Ялти, які побажали I Міжнародній науковій конференції "Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі", плідної праці.

На конференції було заслухано більше 20 наукових доповідей. Подаємо основні, які визвали жваву дискусію та обговорення:

- 1.В.Ідзьо.Кобзарська тематика на шпальтах Наукового Вісника Українського Університету та Наукового Вісника Українського Історичного Клубу м.Москви . (Москва. Росія)
- 2.О.Нирко. Ізот Діброва - лицар кубанського кобзарства (Ялта.Україна)
- 3.О.Попович.Бандурні традиції Перемишля (Перемишль.Польща)
- 4.Б.Попович.Міжнародні фестивалі бандурної музики в Перемишлі.(Перемишль.Польща)
- 5.Б.Жеплинський.Кобзарство - еліта українського народу. (Львів.Україна)
- 6.Лаура Сем мес. Бандура на Батьківщині та Північній Америці (Бонн, США)
- 7.В.Дутчак. Бандуристи діаспори - вихідці з Галичини (Івано-Франківськ)
- 8.А.Горняткевич. Кобза, бандура, кобза-бандура, "кобза" та (знову) кобза(Едмонтон, Канада)
- 9.Д.Ковальчук.Кобзарство в церковно-релігійній традиції українського народу (Львів.Україна)
- 10.С.Набок. Традиції кобзарства в українській культурі і театр М.Старицького.Точки дотику (Київ.Україна)
- 11.М.Долгов.Кобзарський ренесанс в Криму у першій половині ХХ століття (Дніпропетровськ.Україна)
- 12.В.Момрель. Попередні результати дослідження двох експонатів музею кобзарства (Переяслав-Хмельницький.Україна)
- 13.Н.Барабаш.До історії кобзарства: фонд Миколи Білозерського. (Кривий Ріг.Україна)
- 14.В.Мішалов. Харківська школа гри на бандурі.(Мельбурн.Австралія)
- 15.С.Зозуля.Тема українського кобзарства в спадщині Ніжинської вищої школи (Київ.Україна)
- 16.Т.Шаленко.Сучасний стан кобзарства та його перспективи в майбутньому (Львів. Україна)

17. В. Січко. Муніципальний колегіум як центр духовного формування та розвитку кобзарського мистецтва на Миколаїщині (Миколаїв. Україна)
18. О. Семинюшенко. Кобзарська культура - світоглядні аспекти (Київ. Україна)
19. Ю. Котляр. Кобзарство в часи радянського тоталітарного режиму (Київ. Україна)
20. І. Волошин. Кобза та бандура. (Черкаси. Україна)
21. О. Кіндрачук. Мандрівні кобзарі в сучасності українському побуті (Ялта. Україна)

В рамках конференції відбувся також концерт самодіяльної капели бандуристів, яку очолює О. Ф. Нирко, в католицькому костелі м. Ялти, відвідини та возложення могили та положення вітів до пам'ятника С. Руданського та пам'ятника Л. Українки, в музею якої відбувся урочистий концерт за участю відомих бандуристів Тараса Чубая та Віктора Мішалова.

В останній день роботи конференції були проведені підсумки, згідно яких вчені прийшли до висновку, що вона в основному виконала своє завдання по з'ясуванню проблеми "Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі"[1].

Були заслухані зауваження та пропозиції щодо подальшого проведення II Міжнародної наукової конференції "Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі" в 4-8 липня 2006 року в Ялті, від організаторів та учасників: В. Ідзьо, В. Мішалова, А. Горнаткевича, О. Попович, О. Нирка та інших[2].

Учасники та гості конференції склали подяку, гостю конференції, професійному фотографу із Чикаго (США) пану Володимирі Шилову за прекрасні цифрові фотографії, якими він увіковічнив роботу конференції в Ялті.

Матеріали I Міжнародної наукової конференції "Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі" будуть опубліковані в X томі Наукового Вісника Українського Університету м. Москви.

На адресу конференції прийшли привітання від П. Кононенка (Київ. Україна), Б. Чопика (Нью-Джерсі. США), О. Храбана (Москва), Я. Дашкевича (Львів. Україна), М. Прокоп'юк (Чехія), В. Буртняка (Гамільтон. Канада), О. Ласки з Щеціна (Польща)[3].

Література:

- 1.В.Ідзьо.І Міжнародна наукова конференція “Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі”. Ялта, 5 - 9 червня 2005 р. Науковий Вісник Українського Університету.- М., 2006.- Т.Х. - С.124 - 126.
- 2.Віктор Хоменко.Дзвени Бандуро. Кримська Світлиця. П’ятниця 10 червня 2005.- С.4.
- 3.В.Ідзьо. Презентація наукових праць академіка Віктора Ідзя “Український Університет м. Москви в 1992 - 2007 роках.”, ” Міжнародні наукові конференції “Українська діаспора в Росії.”, “Українсько - російські взаємовідносини” в Москві у 1997 - 2007 роках.”, “Українські Греко - Католики в Росії.”, ”Міжнародні наукові конференції “Українського Історичного Клубу, Українського Університету міста Москви в Україні в першому 10 - ти літті ХХІ століття.” в Ялтинському музею Лесі Українки. Науковий Вісник Українського Університету.- М., 2010. - Т .XV.- С.123 - 131.

Рецензія на книгу представника Українського Університету м. Москви у Кубані та Криму, доцента Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані“. Львів.”Сполом”, 2006.

Передусім слід наголосити, що праці Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані“, доцента Кримського державного гуманітарного університету, які видані у Львові, у видавництві ”Сполом” у 2006 році, вже 10 років проходять апробацію, зокрема в Науковому Віснику Українського Університету в Москві(УУМ), представником якого по Кубані та Криму Олексій Нирко був з 1995 по 2005 роки, оскільки вивчення історії Кубані входить в прямий обов’язок УУМ[1].

Такого роду праці об’єднані під загальною назвою “Кобзарство Криму та Кубані“, згруповані вперше в історії української музичної культури України та Росії. Вони розкривають українську музичну культуру, яка сьогодні на жаль, поза межами України, в українській діаспорі в Росії, потребує всестороннього вивчення.

Тому вивчення проблеми “Кобзарство Криму та Кубані“, це приклад вивчення української музичної культури, яка є актуальною для українського світового кобзарського простору.

Проблема, яку підняв в своїх працях Олексій Нирко “Кобзарство Криму та Кубані“ з середини XIX – до кінця XX століття є новітнім проявом наукового дослідження, яке є прикладом для усього українського кобзарського простору в час відновлення Української держави.

Слід наголосити, праці Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані“ є дуже актуальними в науковців Українського Університету м. Москви та в середовищі українських наукових осередків в Росії, регіональних представництвах Українського Університету. Дане дослідження застало вчених УУМ відновити наукову працю по історії Кубані та її музичній культурі зокрема.

Слід наголосити, що праці Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані“ розкривають історію діяльності кобзарів у Кубані та Криму на основі конкретних дійових осіб, які жили і працювали у Кубані та Криму упродовж XIX - XX століть. Як бачимо із праць автор досліджень всі факти апробував сам, і це зрозуміло, оскільки всі праці, у яких висвітлено історію та долю кобзарів, є оригінальними неповторними дослідженнями. В них є вся необхідна джерельна база для характеристики, які розкривають проблематику, методологію, аналізують літературу, об’єкт і предмет дослідження.

Як бачимо із аналізу праць Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані“, їхньому виходу передувала багаторічна пошукова праця численних розпорошених і несистематизованих фактів, робота ускладнювалась тим, що більша частина джерел знаходиться в архівах у Російській Федерації, зокрема в Краснодарі та по всій Кубані. Тому залучення унікальних бібліографічних матеріалів, автентичних документів та фотографій, якими насичені праці та розділ “Світлини”, дало змогу відтворити образ кобзарів Кубані та Криму XIX-XX століть.

Праці Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані“ демонструють глибоке відчуття та розуміння висвітлюваної проблеми, автором, який реанімує пам’ять про цілі його пласти української музичної культури, зокрема кобзарства, на етнічних українських землях Кубані та Криму.

Введення науковий простір праць, Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані“, заповнює суттєві прогалини історичного вакууму по питаннях становлення та розвитку кобзарства у Кубані та Криму.

Слід наголосити, що праці Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані“ аналізують історичну та кобзарську спадщину у загальноукраїнському контексті, де автор розглядає музичну культуру Кубані та Криму, як складову всього українського народу.

Вивчати культурні процеси у Кубані та Криму донедавна не давала змоги тривала історична дискримінація українського кобзарського мистецтва в радянському тоталітарному режимі, від якого постраждав і сам автор праць “Кобзарство Криму та Кубані“. Аналізуючи великий масив історичних фактів, автор викриває злочини в час знищення кобзарства радянської репресивною машиною та її жорстокою ідеологією в області національної культури.

Окрім історико-музикознавчої цінності, зібраний науковий фактаж праць Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані“ вже зараз виконує дидактичну і підручникову функцію, зокрема для навчального курсу “Кобзарство Кубані” в Українському Університеті м. Москви та інших науково-освітніх закладах в Росії, зокрема у Кубані в лоні української діаспори.

Таким чином праці Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані“ – це практичний внесок у розбудову вивчення кобзарства, приклад для науково-освітніх закладів української діаспори[2].

Завершуючи аналіз рецензованих праць Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані“, слід відзначити один принциповий, за його автором, висновок: “Кобзарство, за відсутності власної держави, та національної культури має багато яскравих прикладів національної самоорганізації, його потужна українська національна та духовна сила стала критерієм відродження кобзарства”...[1].

Враховуючи усі вище викладені міркування, зокрема величезний класичний історико-культурний матеріал з Кубані та Криму, апробацію праць зокрема в Науковому Віснику Українського Університету м. Москви, схилиємося до висновку, що праці працях Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані“, які автор систематизовував упродовж усього свого життя, заслуговують на схвальний відгук наукової та громадської думки[2].

Література

1. В. Ідзьо. Рецензія на працю О. Нирка “Кобзарство Криму та Кубані“. Львів ”Сполом”, 2006. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2007.- Т. XII. - С.186 - 190.
2. Ідзьо Віктор. Рецензія на книгу директора центру кобзарства Криму та Кубані, доцента Кримського державного гуманітарного університету Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані“. - Львів”Сполом”, 2006. - Українознавець.- Львів, 2007.- Ч.IV. - С.97 - 98.

**Презентація книги представника Українського Університету м. Москви у Кубані та Криму,
Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані в музеї Лесі Українки.
Ялта 26 липня 2007 р.**

26 липня 2007р. в Ялтинському музеї Лесі Українки відбулась презентація книги представника Українського Університету міста Москви (УУМ) Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані”, яка вийшла в річницю пам’яті вченого[1].

Книга була видана за фінансовим сприянням ректора УУМ академіка Академії Наук Вищої Школи України Віктора Ідзьо (1500 гривень) та героя України, голови Товариства репресованих українців, Євгена Пронюка (1000 гривень).

Книга Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані” вийшла накладом 300 екземплярів і була редагована технічним відділом УУМ, зокрема його технічним представництвом в Україні, кандидатом технічних наук, доцентом В.Смичком, на науковим представником кандидатом історичних наук, завідувач археологічним відділом УУМ В.Артюхом, під загальною редакцією ректора УУМ, академіка В.Ідзьо.

Загальні фінансові витрати УУМ включаючи працю наукових та технічних працівників УУМ - 5 тисяч гривень.

Відкрила презентацію, монографії Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані” завідувач музею Лесі Українки в Ялті Олександра Вісич, яка наголосила, що Олексій Федорович Нирко являється яскравим символом української еліти в Ялті та Криму впродовж другої половини ХХ – першого десятиліття ХХІ століття[4].

О.Нирко, як всесторонньо обдарована людина приклав багато зусиль як до утворення капели бандуристів так і до утворення Музею Лесі України в Ялті[4].

Його національно-українське свідоме життя свеціло було пов’язане з Ялтою, що засвідчує утворення ним “Просвіти в Ялті” та “Центру Кобзарства Криму та Кубані” при Ялтинському гуманітарному університеті, директором якого він був з часу його заснування.

Також за допомогою та сприянням Українського Університету в Москві Олексій Нирко вивчав історію кобзарства Кубані та Криму, про що засвідчує колекція його бандур ХІХ-ХХ століть з Кубані та Криму, яка експонується в музеї Лесі Українки. Наслідком його наукової діяльності є написана книга, “Кобзарство Кубані та Криму”, яку ми презентуємо сьогодні.

О.Нирко віддав міжнародному бандурному мистецтву що засвідчено в нью-йоркському журналі “Бандура”, наголосила О.Вісич, все своє свідоме життя, тому розпочнемо презентацію прекрасними мелодіями бандури, які виконає учениця О.Нирка, сьогодні викладач Кримського гуманітарного університету Олександра Семиліт[2].

Перед виконанням мелодій та пісень слово було надане учениці О.Нирка Олександрі Семиліт, яка подякувала УУМ та зокрема академіку В.Ідзьо за велику працю яка завершилася виходом монографії О.Нирка “Кобзарства Криму та Кубані” і наголосила, що її вчитель Олексій Нирко, який навчив її гри на бандурі був обдарованим педагогом, прищепив любов до українського народного мистецтва на все життя, тому О.Семиліт буде продовжувати в Ялті традицію підвалини якої заклав її вчитель О.Нирко.

Як викладач Кримського гуманітарного університету, опираючись на наукову працю О.Нирка “Кобзарства Криму та Кубані”, О.Семиліт, буде продовжувати і розвивати наукову роботу по вивченні кобзарства Криму та Кубані, яку заклав в Ялті її вчитель Олексій Нирко.

Дальше директор музею Лесі Українки Олександра Вісич після виконання улюблених творів О.Нирка О.Семиліт, надала слово, редактору праці “Кобзарство Криму та Кубані” ректору УУМ, професору, академіку АНВШ України Віктору Ідзьо, який наголосив:

Співпраця Українського Університету м.Москви (УУМ) та Українського Історичного клубу м.Москви (УІК) з Олексієм Федоровичем Нирком, директором центру кобзарства у Ялті розпочалась з осені 1995 року, коли власне в нього виникли проблеми з науково-краєзнавчими поїздками у Кубань...

Власне тоді в жовтні 1995 року він дав згоду представляти Український Університет м.Москви і одночасно Український Історичний Клуб у нашій спільній науковій діяльності у Кубані та Криму.

Його довготривала клопітка наукова, майже п'ятирічна робота у Кубані вилилася серйозною науковою працею “Доля кобзарів-бандуристів на Кубані”, яку було опубліковано у Москві в нашому Науковому Віснику Українського Історичного Клубу м.Москви у 2000 році. Хочу наголосити, що Науковий Вісник УІК міста Москви в 2000 році розпочав видрук праць і в 2007 році по факту цієї презентації закінчує видрук праць О.Нирка, як представника УІК в Кубані наголошуючи на славній довголітній та активній співпраці!..

...Дальше О.Ф.Нирко, як представник УУМ у Кубані та Криму зробив огляд кобзарства у Кубані. Своєю працею “Неповний реєстр кубанських кобзарів-бандуристів”, яку ми видрукували у Москві у 2002 він зробив серйозне наукове відкриття, яке і сьогодні є актуальним при вивченні проблеми кобзарства Кубані ХІХ-ХХ століть.

Власне вся його діяльність застала керівництво УУМ у 2002 році відвідати Ялту і наочно побачити і проаналізувати роботу О.Ф.Нирка як директора центру кобзарства Кубані та Криму, що вилилося в подальшому у публікації на шпальтах Наукового Вісника Українського Університету м.Москви у 2003 році праці О.Ф.Нирка “Ялтинський музей кобзарства Криму та Кубані”, яку ми видали в ювілейному томі присвяченому в честь Х-ти ліття Українського Університету м.Москви, відзначивши і науковий доробок представника УУМ у Кубані та Криму О.Ф.Нирка.

Дальше робота пішла активніше Олексій Федорович Нирко, як представник Українського Університету м.Москви здійснював експедиції у Кубань, які виливалися науковими працями, такими, як:

Бандура не продається. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2003. - Т. VIII. - С. 150 - 152.

Гетьманська бандура кубанського майстра. Науковий Вісник Українського Університету. - М.,- 2004.- Т.V. - С.174 - 177.

Думний епос у Кубанському краї. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2004.- Т.VI. - С. 52 - 59.

Світлина, оповита легендами. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2004. – Т. IX. - С. 183 - 185.

Чобітько Роман Павлович (1898 - 1974). Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2004. - Т.- IX. - С.188 - 191.

Кобзарство Кубані. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу. - М., 2004.- Т. X. - С. 23 -33.

Андрій Цемко – митець з Ялти. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2005.- Т. VII. - С. 160 - 165.

Кубанський кобзар Конон Йорж. Науковий Вісник Українського Університету. . - М., 2005. Т. VIII. - С. 160 - 165[3].

Спільна активна робота вилилася у проведення І Міжнародної наукової конференції “Кобзарство – в історії, літературі, культурі та народному епосі”, яку успішно було проведено 5-9 червня 2005 року у Ялті і в якій взяли участь вчені з України, Росії, Польщі, Канади, Австралії, США.

Старанням колективу Українського Університету м. Москви в Х томі Наукового Вісника Українського Університету було видано наукові праці І Міжнародної наукової конференції “Кобзарство – в історії, літературі, культурі та народному епосі” в якому вміщено великий портрет О.Ф.Нирка та відмічено його славну 10- літню роботу (1995 - 2005) в Українському Університеті м.Москви[3].

Слід наголосити, що серед матеріалів конференції поміщена також наукова праця О.Ф.Нирка “Ізот Діброва – лицар кубанського кобзарства”.

В річницю пам'яті у 2006 році, представника у Кубані та Криму Українського Університету м.Москви О.Ф.Нирка, вийшла його праця в нашому Науковому Віснику “Ялтинський музей Криму та Кубані”, та ця прекрасна монографія: О.Ф.Нирко, “Кобзарство Криму та Кубані”. Підсумовуючи активну 10-ти літню співпрацю, яка переросла в особисту щитру дружбу, слід наголосити, що в пам'ять про Олексія Нирка в цьому ХІ томі Наукового Вісника Українського Університету міста Москви поміщено його статтю “Бандурист Конон Йорж Безщасний: З історії кобзарського мистецтва на Кубані” та статтю Світлани Кочерги “Учитель Батьківщини”, та моя стаття “Шляхами співпраці та дружби”, яка подає інформацію про життєву та науково – громадську роботу О.Нирка як представника УУМ у Кубані та Криму[5].

Хочу наголосити, що цього річний XII том Наукового Вісника, який я Вам дарую, що вийшов у 2007 році і присвячений XV – ти літтю заснування Українського Університету в Москві (1992 - 2007). В ньому теж поміщено дві праці О.Нирка з нашого архіву: О. Нирко. “Ансамблі та капели бандуристів на Кубані” та О.Нирко. “Кубанські майстри бандур”, а також рецензію на презентовану нині книгу:”В.Ідзьо..Рецензія на праці О. Нирка “Кобзарство Криму та Кубані“..Львів ”Сполом” .2006.

У висновок свого короткого виступу хочу наголосити, що, після С.Руданського який плекав українську культуру в Ялті в XIX столітті, О.Нирко, який розвивав українську культуру у XX та на початку XXI століття, являється другим яскравий символом українства в Ялті та Криму. Його наукову, культурну та громадську спадщину треба розвивати. На нашу думку, на могилі О.Нирка слід споруди гідний його імені пам’ятник, фонд на побудову якого, слід утворити найблищим часом і залучити до підтримки цього проекту українську газету “Кримську Світлицю”...[2].

Ми, з свого боку, зробили свою скромну працю вшановуючи визначного українського діяча та вченого з Ялти, який активно вивчав українську культуру у Кубані та Криму...

Також УУМ в липні 2009 році проведе спільно з Ялтинським Музеєм Лесі України в Ялті II Міжнародну наукову конференцію “Кобзарство Кубані та Криму”, яка буде присвячена пам’яті О.Нирка, до організації та участі в якій запрошує всіх бажаючих...

Від Кримського університету, зокрема від кафедр української мови вихід праці О.Нирка “Кобзарство Криму та Кубані” привітала, учениця О.Нирка завідувач кафедри Світлана Кочерга, яка подякувала професору Віктору Ідзьо за вкладений моральний та матеріальний труд.

Вихід праці О.Нирка, як наукової монографії, це велика справа. Він завжди робив свою справу чесано пов’язуючи її з наукою тому надіюся, що вона стане дороговказом всім, хто пов’яже себе з вивченням кобзарства Кубані та Криму.

Від Товариства “Просвіта “ міста Ялти вихід праці О.Нирка “ Кобзарство Криму та Кубані” привітав голова Володимир Олійник, який наголосив, що О.Нирко завше цінував співпрацю з УУМ наслідком якого і була спільна довголітня праця та I Міжнародна наукова конференція в 2005 році. Надіюся, що така співпраця буде розвиватися і далі і вилетіть у 2009 році у II Міжнародну наукову конференцію, яка буде присвячена пам’яті О.Нирка.

Від української громади міста Ялта вихід книги праці О.Нирка “ Кобзарство Криму та Кубані” привітала її активний член В.Масенко, яка подякувала академіку В.Ідзьо за велику працю зроблену на користь української громади в Ялті і в якій О.Нирко на протязі усього свого життя посідав почесне місце. Він вклав в розбудову українського життя в Ялті свою титанічну працю чим і прислужився українській громаді Ялти[4].

На презентаці була присутня дочка О.Нирко, Оксана Нирко, яка теж привіта вихід монографії і подякувала від роди за її вихід академіку В.Ідзьо.

Презентація книги відбулась також на Ялтинському Радіо, за що складаємо подяку керівнику української редакції ялтинського радіо Анні Гуленко

Свої думки з приводу виходу книги О.Нирка “Кобзарство Криму та Кубані” висловив і священник Української Греко-Католицької Церкви в місті Ялта отець Ігор Гаврилюк, який наголосив, що відспівував та проводив в останню путь покійного...

Учень О.Нирка, ялтинський бандурист О.Кіндратюк, який завдячував навчанню гри на бандурі О.Нирку, пообіцяв активно включитися у підготовку II Міжнародної наукової конференції, яка буде присвячена пам’яті О.Нирка...

Презентація книги О.Нирка “Кобзарство Криму та Кубані”, на якій були гості з Дрогобича, Львова, Києва, Москви, громадськість Ялти, закінчилась обговоренням проблеми утворення фонду для побудови величного пам’ятника на могилі О.Нирка на ялтинському кладовищі...[5].

Література

1.В.Ідзьо. Шляхи співпраці та дружби. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2006.- Т.XI.- С.198 - 199.

2.В.Ідзьо.Бандурист - педагог Олексій Федорович Нирко – на шпальтах Нью-Йоркського кварталника “Бандура”. Науковий Вісник Українського Університету. - М., 2006. Т.X.- С.130 -136.

- 3.В.Ідзьо.І Міжнародна наукова конференція “Кобзарство - в історії, літературі, культурі та народному епосі”. Ялта, 5 - 9 червня 2005 р. Науковий Вісник Українського Університету.- М., 2006.- Т.Х.- С.124 - 126.
- 4.С.Кочерга, О. Вісич. Музей Лесі Українки в Ялті. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу міста москви. - М., 2007. - Т. XIII.- С.155 – 158.
- 5.В.Ідзьо.Презентація книги Олексія Нирка “Кобзарство Криму та Кубані” в музеї Лесі Українки. Ялта 26 липня 2007р.. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу міста москви. - М., 2007. - Т. XIII. - С.158 - 161.

Презентація праці “ Леся Українка: поет, літературознавець, борець - революціонер за відновлення незалежної Української держави в 1917 році - аналіз творчості українських видань та часопису московських українців “Украинская Жизнь” в першому десятилітті ХХ століття” 6 серпня 2008 року в Ялтинському музеї Лесі Українки.

В середу 6 серпня 2008 року в Ялтинському музеї Лесі Українки в честь 170 - ти річчя заснування міста Ялти та відкриття в 2008 році в Ялті пам'ятника Тараса Шевченка на запрошення музею Лесі Українки, відбулась презентація нової праці ректора Українського Університету міста Москви, академіка Віктора Ідзя “ Леся Українка: поет, літературознавець, борець - революціонер за відновлення незалежної Української держави в 1917 році - аналіз творчості українських видань та часопису московських українців “Украинская Жизнь” в першому десятилітті ХХ століття”, що вийшла на початку 2008 року у Львівському видавництві “Сполом” за фінансової підтримки “Міжнародної Асоціації “Україна і Світове Українство”[1; 2].

В презентації взяли участь вчені: Кримського державного гуманітарного університету (м.Ялта), Наукові співробітники Ялтинського музею Лесі Українки, Наукового Інституту Українознавства МОН України, широка українська громадськість міста Ялти.

У вступній промові, яку виголосила завідувач кафедри української філології Кримського державного гуманітарного університету (м.Ялта), докторант, С.Кочерга було наголошено, що вивчення творчості Лесі Українки немає меж, оскільки це феноменально визначна українська особистість.

Ось і сьогодні як бачимо, академік Віктор Ідзьо, вивчивши в Москві архіви та джерела, які раніше були заборонені, прийшов до нового висновку. згідно якого бачимо, що Леся Українка: поет, літературознавець, борець – революціонер, боролася за відновлення незалежної Української держави в 1917 році. Він пропонує свій аналіз творчості українських видань та часопису московських українців “Украинская Жизнь” в першому десятилітті ХХ століття”.

І добре, що вихід такої потрібної для українського музею в Ялти, української громадськості Ялти, де проживала і творила Леся Українка, книги-брошури, підтримала фінансово “Міжнародна Асоціація “Україна і Світове Українство”, яку очолює надхненник розбудови світвого українознавства, доктор філологічних наук, академік Пентро Кононенко, за що від імені колективу музею Лесі Українки складаємо йому подяку.

В подальшому С.Кочерга відзначила великий новий фактологічний зміст праці академіка Віктора Ідзьо. Автор вивчив практично всю творчість великої поетеси і по новому в контексті української державницької позиції підійшов до розуміння творчості Лесі Українки. Книга академіка В.Ідзя яскраво на багаточисельних джерелах переконує, що Леся Українка своєю творчістю, громадською позицією була будителем відновлення української державності в 1917 році, до часу якої не дожила 3 роки. В цьому і полягає цінність цієї праці, особливо на порозі святкування 18 річчя відновлення незалежності Української держави в 1991 році.

Цього року в Ялті дійсно великі свята, це і 170 річчя заснування міста Ялти, це і 100 - річчя проживання великої Лесі Українки в Ялті 1908-2008, це і відкриття пам'ятника Тарасу Шевченка в Ялті у 2008 році.

Як добре, що великий друг музею Лесі Українки академік Віктор Ідзьо, ректор Українського Університету в Москві своєю працею так яскраво відтворив державницьку позицію Лесі Українки, яку ми побачили у його прекрасній роботі, за що складаю від Кримського гуманітарного університету йому велику подяку і закликаю до подальшої співпраці, яка за нашою спільною угодою виливається в наступному році у II Міжнародну наукову конференцію “Кобзарство Кубані і Криму, яку Український Університет м.Москви з Ялтинським музеем Лесі Українки проведуть в Ялті 8-9 липня 2009 року і яку буде присвячено пам'яті визначного діяча українства, директора центру “Кобзарства і Криму” Олексію Нирку.

С.Кочерга також наголосила, що при підготовці праці автор використав московські архіви, зокрема проаналізував всі журнали українців Москви “Украинская Жизнь”.

Наступню привітала автора, академіка Віктора Ідзя, з виходом праці “ Леся Українка: поет, літературознавець, борець - революціонер за відновлення незалежної Української держави в 1917

році - аналіз творчості українських видань та часопису московських українців "Украинская Жизнь" в першому десятилітті ХХ століття" директор Ялтинського музею Лесі Українки, аспірант О.Вісич, яка наголосила на активній і плідній співпраці з Українським Університетом міста Москви.

Слід наголосити, що музей Лесі Українки є сьогодні в Ялті реальним осередком української культури біля якого гуртується все українство. Тут і музей Лесі Українки, тут постійно діюча експозиція українських бандур з колекції покійного директора центру "Кобзарства Кубані та Коиму" О.Нирка. Раніше музей Лесі Українки підтримав I Міжнародну наукову конференцію у 2005 році, яку провели Український Університет в Москві та Ялтинський гуманітарний університет. Хоча наголосити, що в 2009 році 8-9 липня на базі музею Український Університет в Москві проведе II Міжнародну наукову конференцію "Кобзарство Кубані та Криму".

Слід наголосити, що у 2007 році власне музей Лесі Українки організував презентацію праці, яка вийшла за редакцією великого друга музею, академіка Віктора Ідзя, О.Нирка "Кобзарство Кубані та Криму", цього 2008 року у музею проходить презентація праці ректора Українського Університету міста Москви, академіка В.Ідзя "Леся Українка: поет, літературознавець, борець - революціонер за відновлення незалежної Української держави в 1917 році - аналіз творчості українських видань та часопису московських українців "Украинская Жизнь" в першому десятилітті ХХ століття". Надіємося, що така співпраця буде і далі продовжуватися і в 2009 році до II Міжнародної наукової конференції до неї долучиться і Інститут Українознавства МОН України, Міжнародна Асоціація "Україна і Світове українство", які очолює академік П.Кононенко і першим віце-президентом якої являється академік В.Ідзьо. Ще раз дякую академіку В.Ідзьо за потрібну для музею працю.

З виходом та презентацією праці актора привітав від Інституту Українознавства, Микола Кононенко, який в цей час перебував в Ялті. Під час зустрічі він наголосив, що Інститут Українознавства і він особисто візьме участь у II Міжнародній науковій конференції "Кобзарство Кубані та Криму" у 2009 році, яка присвячена пам'яті Олексія Нирка...

Даліше ведуча С.Кочерга надала слово автору праці "Леся Українка: поет, літературознавець, борець - революціонер за відновлення незалежної Української держави в 1917 році - аналіз творчості українських видань та часопису московських українців "Украинская Жизнь" в першому десятилітті ХХ століття", академіку В.Ідзьо, який привітав музей від імені Українського Університету міста Москви з ювілеєм перебування в Ялті (1908 - 2008) Лесі Українки, 170-ю річницею Ялти та відкриттям в місті Ялті пам'ятника Тараса Шевченка. Це велика перемога української громадськості Ялти. Якщо до цього додати, що в місті активно функціонує громада УГКЦ, яку очолює о.Ігор, на службі Божій якого я перебував і який запросив всіх вірних на презентацію в музей, то всім разом слід боротися за надання величного місця на побудову пам'ятника в центрі міста його громадянину, великому українцю Степану Руданському, могилу якого я на днях відвідав на кладовищі.

Однак повертаючись до аналізу своєї праці наголошу: "Леся Українка належить до найславніших українських національних письменників, борців за відновлення незалежності Української держави в першому десятилітті ХХ ст. проти російського самодержавства [1; 2].

Письменницьким та літературним даром – революційним поетичним словом, ліричними поезіями, глибокої досконалості філософськими драматичними творами з життя українського народу, літературно-критичними працями, публіцистичними статтями, вона проклала шлях до відновлення української незалежної державності в 1917 р. І, хоча Леся Українка не дожила до цієї, визначальної в житті українського народу, події, вона заслуговує на високе звання народного трибуна, провидця української незалежності.

Вивчаючи та аналізуючи твори геніальної поетеси сьогодні, після відновленої у 1991 р. Української державності, з відстані часу бачимо, в яких складних умовах царського самодержавства, російського великодержавного шовінізму та деспотизму працювала слава поетеса.

Слід наголосити, що Леся Українка завжди жила українським революційним та літературним життям в ім'я звільнення українського народу. Її сім'я свого часу тісно співпрацювала з тогочасними світочами української культури та літератури – М. Старицьким, М. Лисенком.

В юнацькі роки Леся Українка вивчала твори Т. Шевченка, Марка Вовчка, М. Гоголя, І. Котляревського та І. Франка.

Завдяки почуттю національної свідомості та любові до рідного народу, Леся Українка була активним учасником боротьби за звільнення українців від російського ярма та відновлення Української держави, що й сталося в 1917 р. Поринути в цю боротьбу, як наголошувала поетеса, її спонукали твори Т. Шевченка. Заклик пророка “Борітеся, поборете!” поетеса пронесла крізь усе життя.

Що стосується про українські джерела в Молсві, то вперше про Лесю Українку часопис московських українців “Украинская Жизнь” подає свідчення в № 11 за 1912 рік в рубриці “Содержание украинских журналов”, де наголошується, що в Літературно-науковому віснику (X кн.) вийшла друком драма Л. Українки “Камінний господар”. До того громадськість Москви уже знала творчість Лесі Українки, зокрема – “Лісову пісню”.

З часопису “Украинская Жизнь” було відомо, що поетеса хворіла і лікувалася на Кавказі, Єгипті та Криму, де впродовж 1907-1908 рр. проживала у заснованому царем Миколою I у 1837 р. та відомому на весь світ своїм лікувальним кліматом містечку Ялта[1; 2].

Однак важка хвороба привела до смерті Лесі Українки в 1913 році. В Сурам на ім'я матері Лесі Українки і в Київ в редакцію “Ради” почали надходити телеграми і листи з висловленням суму і співчуття з приводу великої національної втрати. Все українське суспільство співчувало сім'ї померлої. Організації і заклади України і Росії, друковані органи, українські газети і журнали, українські діячі науки та культури відгукнулись на смерть Лесі Українки. Надіслали телеграми зі словами співчуття українці Польщі, Росії, Франції, Канади. Як засвідчують численні джерела, наголошувала “Украинская Жизнь” всі українці, незалежно від місця проживання, були об'єднані почуттям великої національної втрати.

Велику скорботну телеграму надіслав Іван Франко: “Пам'ять дорогої усопшої записана в моїй душі нестираючимися слідами. Слава її пам'яті”. У скорботі до нього приєднався і Панас Мирний. Надходили телеграми від багатьох видатних письменників України.

У № 10 за 1913 р. в рубриці “Памяти Лесі Українки” редакція “Украинской Жизни” засвідчує, що 2 жовтня 1913 р. в Києві відбулося засідання “Українського Наукового Товариства”, яке було присвячено пам'яті Лесі Українки. Відкрив засідання професор М. С. Грушевський, який нагадав усім про тяжку втрату, якої зазнало українство зі смертю Лесі Українки. Характеризуючи творчість передчасно померлої поетеси, М. Грушевський підкреслив, що високий рівень ідей в її творах був небуденним для українського суспільства, яке у більшості своїй не доросло ще до розуміння творчості Л. Українки[1; 2].

Ось коротко все, основне, всі решта деталі ви прочитаєте у моїй праці 20 екземплярів якої я привіз і дарую музею Лесі Українки від імені Міжнародної Асоціації “Україна і Світове Українство” та її президента академіка Петра Кононека.

Доповідач відповів на чисельні запитання асіратнтів та студентів Ялтинського державного гуманітарного університету, ініціював широку дискусію, закликав всіх присутніх взяти активну участь у II Міжнародній науковій конференції “Кобзарство Кубані та Криму”, яка буде проводитися в Ялті 8 - 9 липня 2009 року[3].

Презентація успішно завершилась широким обговоренням праці під час неформальної зустрічі...[4].

Література

- 1.Віктор Ідзьо. Леся Українка на шпальтах часопису московських українців “Украинская Жизнь”. Видавництво технічного відділу Українського Державного Університету м. Москви. - М., 2003.- С.2 - 10.
- 2.В.Ідзьо. Леся Українка на шпальтах часопису московських українців “Украинская Жизнь”. Український Форум. 27 червня 2003 р.- №15 - 16.
3. Віктор Ідзьо. ”Міжнародні наукові конференції “Українського Історичного Клубу, Українського Університету міста Москви в Україні в першому 10 - ти літті ХХІ століття. - Львів “Сполом”, 2009. - С.73 - 80.
- 4.В.Ідзьо. Презентація праці “ Леся Українка: поет, літературознавець, борець - революціонер за відновлення незалежної Української держави в 1917 році - аналіз творчості українських видань та часопису московських українців “Украинская Жизнь” в першому десятилітті ХХ століття” в Ялтинському музеї Лесі Українки. Науковий Вісник Українського Історичного Клубу.- М.2007.- Т.ХІІІ.- С.158 - 161.

Презентація наукових праць академіка Віктора Ідзя “Український Університет м. Москви в 1992 - 2007 роках.”, ” Міжнародні наукові конференції “Українська діаспора в Росії.”, “Українсько - російські взаємовідносини” в Москві у 1997 - 2007 роках.”, “Українські Греко - Католики в Росії.”, ”Міжнародні наукові конференції “Українського Історичного Клубу, Українського Університету міста Москви в Україні в першому 10 - ти літті ХХІ століття.” в ятинському музею Лесі Українки

6 серпня 2009 року о 17 г. в музею Лесі Українки в Ялті відбулась презентація наукових праць ректора Українського Університету в Москві(УУМ), голови Українського Історичного Клубу (УІК), доктора історичних наук, академіка Віктора Ідзя: ” Український Університет м. Москви в 1992 - 2007 роках.”, ” Міжнародні наукові конференції “Українська діаспора в Росії.”, “Українсько - російські взаємовідносини” в Москві у 1997 - 2007 роках.”, “Українські Греко - Католики в Росії.”, ”Міжнародні наукові конференції “Українського Історичного Клубу, Українського Університету міста Москви в Україні в першому 10 - ти літті ХХІ століття.”.

Представила гостя академіка Віктора Ідзя та отця - ротопресвітера Української Греко - Католицької Громади в Ялті, Ігора Гаврилюка, присутнім, науковцям Кримського державного університету та науковим співробітникам Музею Лесі Українки в Ялті, кандидат філологічних наук, доцент, науковий співробітник кафедри української філології Кримського державного університету у Ялті, докторант Світлана Кочерга, яка провела для гостей презентації екскурсію по музею Лесі Українки.

С.Кочерга познайомила з експозиціями музею та творчістю великої української поетеси під час її проживання в Ялті.

В залі музею, в якому експонуються бандури та науково - культурний доробок великого українця ятинської сучасності директиора центру та представника Українського Університету м.Москви у Кубані та Криму Олексія Нирка (1995 - 2005), С.Кочерга зокрема відзначаючи велику заслугу О.Нирка в утворенні музею Лесі Українки в Ялті, наголосивши: ” Якщо колись буде складено енциклопедію великих подвижників - українців, апостолів національної ідеї, то до неї обов'язково повинно увійти ім'я Олексія Федоровича Нирка. Людина колосальної сили волі та цілеспрямованості, він зумів кожний день свого життя підпорядкувати служінню українській культурі, вибравши полем герцю за неї прадавню Таврійську землю. Саме тому своєю невтомною працею він заслужив у сучасників пошану як патріарх національно - демократичних сил у Криму. Ймовірно, дехто вважав його диваком, хтось - унікальним бібліофілом і краєзнавцем, та насамперед всі шанували як шляхетного лицаря старовинного українського музичного інструменту бандури. До останку він працював над книгою унікальних культурологічних розвідок, яку, на жаль, не встиг видати за життя. Але нарешті його праця виходить до читача, який, сподіваємось, високо оцінить рідкісну колекцію портретів переважно призабутих митців, професіоналів і аматорів, та майстрів бандури на тлі маловивчених культурних ландшафтів Криму та Кубані. І у кожному з цих портретів пульсує частка життя автора.

Олексієві Ниркові випала доля, яку справедливо можна назвати випробуванням, іспитом духу. Однак, будучи великим життєлюбом і оптимістом, він подолав усі карколомні віражі історії, які болісними карбами позначились на його біографії.

Про себе Нирко завжди говорив з гордістю: я - козацького роду. Народився він 1 січня 1926 року на землі, що колись була притулком останніх запорожців. Дитинство пройшло у селищі на Дніпропетровщині з промовистою назвою - Нова Січ. Предки з села Мар'янського засіяли тут волелюбний дух, навіть кріпацьке лихо обійшло цей куток слави минувшини стороною. Козацькі перекази передавались з уст в уста, від покоління до покоління, і вистачило їх ще й на долю вразливого малого Олексі. Запашні зерна відлуння далеких часів глибоко запали у його дитячу свідомість. А свою добу довелось хлопцеві пізнавати через трагедію роду. Один дід, чесний трудівник, став жертвою розкуркулення і помер голодною смертю. Другий, що під час громадянської війни служив у національному війську, пішов з життя, не зумівши знайти місця у великому радянському дійстві, передавши внукові як сімейну реліквію книги - “Перерід” і “Нова Січ” Кащенко та Шевченковий “Кобзар”. У жорнах репресій опинився батько Олексі, Федір Савич, 5 років якого поглинули Архангельські табори. Але всупереч переслідуванням і прищепленню великодержавного

патріотизму, юнак поступово формував свої національні переконання, виробляв власний моральний імператив. Під час війни брав участь у партизанському русі. Дивом врятувався з потягу, який вивозив молодь у фашистську Німеччину. Після звільнення рідного села від окупації, мобілізований у Червону армію, воював у Східній Пруссії. Там молодший сержант Нирко вперше подивився в очі смерті, але, мабуть ангел-охоронець, надійно оберігав його життя.

Коли загоїлись воєнні рани, подався на Західну Україну, про яку багато чув від свого першого учителя музики Луки Карамельського, колишнього січового стрільця. Успішно закінчив Львівський технікум культосвітніх працівників. І незабаром, 1947 року, став студентом Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка (клас домри, викладач Єфросинія Яківна Новак). Опинившись в омріяному храмі муз, відчував себе окрилений. Тут він відвідував лекції М. Ф. Колесси, був на прем'єрі кантати - симфонії Станіслава Людкевича "Кавказ" за твором Тараса Шевченка, слухав незрівнянну Соломію Крушельницьку. Улюбленим учителем Олекси став О. М. Лисенко, син славнозвісного композитора. Та вже через рік його студентська феєрія нагло обірвалася. Хлопця арештували, і скриньки з книгами та незакінченого оповідання про бандерівців було цілком достатньо, щоб інкримінувати йому "націоналістичний і антирадянський світогляд". Так почалися довгі дні і ночі за ґратами. Взимку 1950 року Нирко опинився в КИЗИЛЛАГу, що був складовою частиною горезвісного ГУЛАГу, де серед хижачьких звичаїв продовжував свої університети. Пізніше він довідався, що с. Широківське Пермської області, де його свого часу зіштовхнули з брутальною лайкою, було місцем останнього заслання Устима Кармалюка.

Іноді, коли стихав вічний гавкіт собак, там до нього доносилося відлуння музики фальшивими звуками понівеченої гармошки, але спасіння було в тому, що, закривши очі, він хоч на мить міг почути гармонію симфонічного оркестру під керуванням С. Людкевича. І були ще книги, які не переставав збирати навіть у вигнанні, та нічні бесіди з інтелектуалами, що вчили його мислити масштабно і вірити в місію на землі кожної людини.

Навесні 1956 року Олексія Нирка звільнили з табору. Пристрасне прагнення повернути собі світ музики і в ньому творити свою Україну спонукало його до самоосвіти. Так він опанував гру на бандурі, з якою вже ніколи не розлучався. Вчителюючи на Херсонщині, виховав кількох учнів-бандуристів. Остаточо переконався О. Ф. Нирко, що знайшов своє покликання, коли створив свою першу капелу при Нікопольському педагогічному училищі, де 6 років працював викладачем. А згодом поставив собі за мету перебратися зі своєю бандурою в Крим, де залучати нових неофітів ідеї відродження старовинного українського інструменту. Знав, що прийдеться у чарівному краї над морем "перелогі орать", але був певен, що вистачить характеру і снаги.

Виплекана в мріях дружня капела бандуристок на кримських теренах почала створюватись восени 1964 року. Пізніше вона стала гордістю Ялтинського педагогічного інституту (нині Кримський гуманітарний університет), отримала звання "народної" та почесне ім'я Степана Руданського. Сорок років Олексій Федорович залишався її незмінним керівником. Сорок років, немов Мойсей, водив за собою своїх бандуристок, а разом з ними численних поцінювачів колективу, щоб знайти на кримській землі справжню, пісенну Україну, принаймні – на незбагненній карті серця кожного зі своїх учнів.

Про свою капелу Олексій Федорович з гордістю писав в автобіографії: "Вона – учасник численних оглядів художньої самодіяльності, чотирьох міжнародних фольклорних фестивалів: 44 - го Ніцинського, 15 - го Шато - Ромберського (Марсель) – 1979 р., Франція, 1993 рік, Угорщина, 1996 р. – Польща. Основні нагороди капели: 5 золотих і срібна та декілька пам'ятних ювілейних медалей, понад 100 дипломів і грамот». Та якими одиницями можна виміряти працю і віддану їй енергію душі, завдяки чому приходять перемоги і визнання?

Проте турботи Нирка ніколи не обмежувались улюбленою капелою. Він був наділений талантом народжувати нові проекти і втілювати їх в життя.

У надмірі хвалебних слів є ризик втопити унікальність людини-подвижника. Очевидно, що найпромовистішими є власне самі діяння, що реалізуються у конкретні справи, які продовжують жити своїм життям, несучи гідну пам'ять про засновника. А діяння Нирка не так легко перерахувати.

В Ялтинській дитячій музичній школі він започаткував клас бандури. За його участю народилися інші кримські колективи бандуристів, причому деякими з них успішно керують його

учні. Організував кобзарський фестиваль “Дзвени, бандуро” ім. М.Лисенка, який з 1992 року щорічно проводиться в Ялті.

Коли Олексію Федоровичу стало затісно в Криму, заповзвся відроджувати кобзарство на Кубані. Він зібрав унікальну колекцію бандур і велику українську книгозбірню, рівну якій, мабуть, не знайти в Криму. Як науковець, відкрив життєписи десятків кобзарів та майстрів бандури, реставрував імена численних українських митців, що жили і працювали на Південному березі Криму. Але залюбленість у минуле не заважала активній життєвій позиції Нирка. Слід підкреслити, що саме він заснував у Ялті товариство “Просвіта” ім. Т.Г.Шевченка, зібравши біля себе ще за часів панування комуністичної ідеології всіх національно свідомих ялтинців та скерував їхні зусилля у конструктивну течію. Не секрет, що завжди легше знайти бажаючих до руйнації, але процес переходу з фази деструкції до креативних дій є зазвичай болісним і багатим на втрати.

Олексій Федорович довгий час залишався лідером ялтинських просвітян. Ніхто так не переймався проблемами першої української школи у курортній столиці нашої Батьківщини школи та Музею Лесі Українки, як він. І в значній мірі завдяки цілеспрямованому гуртуванню сил навколо корогв української школи та музею Лесі Українки в Ялті і стало можливо здійснення мрій представників місцевої української громади.

Людина дії, але без жадоби овацій, Олексій Федорович для мене був уособленням жреця Храму муз. Гостро усвідомлюючи плин часу як невинний колообіг історії, він відчував покликання ретельно фіксувати події більшого і меншого масштабу, збирати факти, з'ясовувати їх зв'язок, логіку, взаємовплив. З особливим натхненням він відкривав українське минуле Криму, в тому числі і перебування Лесі Українки в Ялті. 100 - річчя поетеси, що відзначалось і на кримській землі, дало потужний імпульс для вшанування пам'яті поетеси відкриттям пам'ятника та музею в Ялті. Олексій Федорович став одним з ініціаторів ялтинської групи інтелігентів, яка разом з киянами на чолі з Євгеном Пронюком домоглась частини своїх намірів. Але практично слідом за гучним відзначенням столітнього ювілею в Україні почалось гоніння на національну інтелігенцію, яке не оминуло і ялтинську ініціативну групу. І знову наступило безчасся, яке особливо пригнічувало незалежних, творчих людей. Однак Олексій Федорович продовжував вірити в створення Музею, збирати для нього експонати, гуртувати прихильників, які мали відвагу залишатись при своїй думці, не зважаючи політику національної асиміляції та переслідування інакомислячих.

Наприкінці 80 - х підґрунтя для створення музею було підготовлене, але скільки ще треба було прикласти зусиль, щоб артикулювати голос одностайних щодо доцільності відкриття музею великої Лесі Українки! Скільки листів і нарад, зборів і дискусій, щоб врешті - решт ялтинські можновладці почули цей голос, палкий і впевнений! І організатором цієї зовні не вельми помітної, а насправді системної і багатовекторної роботи виступив Олексій Федорович. 1991 року на вулиці Єкатерининській була відкрита виставка “Леся Українка і Крим”. А ще через два роки ця виставка отримала статус музею на правах відділу Ялтинського історико - літературного музею. Його громадську раду очолив О. Нирко. Втім, він був не посадовцем з громадськості, а справжнім Другом музею, а це значить - консультантом, радником, помічником.

Олексій Федорович до останку не піддавався диктату літнього віку, боровся з недугами, позаяк по - юнацьки був захоплений своїми справами, намагався ефективно реалізовувати все нові і нові свої натхненні задуми. Був з когорти людей самозречених, до яких належала Леся Українка. Свого часу вона писала: “Не можна, гріх бути інвалідом, коли навколо скільки роботи!” Робота давала наснагу Ниркові, зміцнювала його дух, тому за своїм трибом життя він був безсумнівно молодою людиною. І хоч роки брали своє, проте Олексій Нирко ні на хвилину не покладав рук, слідує народній мудрості – “Вік живи, вік учись”. Всього кілька місяців не дожив Олексій Федорович до свого 80 - річчя, і душа його покинула землю для “блакитнокрилої плавби” 27 вересня 2005 року.

А 1 січня 2006 року в колі своїх численних друзів, учнів і шанувальників Олексій Федорович мав би святкувати свій ювілей. Вже будувались плани, найближчі люди, представники низки громадських організацій думали про віншування ювіляра. Проте – не судилось... А що ж залишилось нам – вічна скорбота? Безперечно, ні. Великі люди (а Олексій Федорович був особистістю далеко не пересічного масштабу, якого провінціали намагаються підняти на котурни)

створюють свій духовний простір, у який запрошують велику кількість сучасників, а згодом обов'язково туди входять і послідовники.

Епіцентром духовного простору О. Нирка була бандура, сприймав він її не як звичайний інструмент. Бандура для Нирка – це символ України, причому не застигло - емблематичний, а сповнений могутньої енергії, який здатен впливати на формування світогляду, естетичних цінностей, відкривати шлях до душі українського народу. Зустріч з такими значними постатями, як Нирко, завжди збагачує і надихає, принаймні ніколи не залишить байдужим, навіть тих, хто сповідує інші вартості. Не секрет, що пізнання неординарної відомої особистості для багатьох залишається книжним. І раптом осягаєш: напрочуд високу ноту душевного горіння, осмислення свого призначення на землі може взяти людина, яка живе поруч...

Сорок років зо дня в день, сердечно вітаючись зі знайомими, колегами, учнями, він прямував на роботу в невеликий освітній заклад. Змінювались його назви – педучилище, коледж, інститут, університет, вкривалася снігом голова педагога. А він все з таким же запалом розпочинав репетиції, вів інтенсивні діалоги, будучи прискіпливим і жартівливим водночас. Певна, що багато хто вдячний долі за те, що просто відчував його уважний погляд, вимогливий і підбадьорливий, якого було досить, щоб підпорядковувати свій час важливим, гуманним цілям, а не марнувати його, перетворюючи свої прожиті роки у духовну пустелю. В його особі ми бачили приклад жертвовності, колосальну культуру праці, що поширювалась на різноманітні сфери: культурологія, музикознавство, фольклористика, література, громадська робота тощо. У нього по - школярськи вчилася і я, повсякчас визнаючи його лідером, захоплюючись ентузіазмом, вражаючою молодістю душі.

Його мудрість, напевно, осягати нам ще довго, але вже нині стає очевидним - Олексій Нирко зумів виробити життєвий модус, який виявився напрочуд плідним в “умовах заблокованої культури” (Л.Костенко). Його досягнення і здобутки далеко виходять за межі локального значення, - хоча кар'єрні успіхи бандуриста - педагога загалом скромні, навіть отримання ним звання Заслуженого працівника культури України ускладнювалось перипетіями, досить банальними у царині номенклатури. Ім'я О. Нирка довго відсували, замовчували, від нього відвертались, а здобутки наполегливої праці привласнювала сила-силенна чиновників від культури. Однак він не зраджував самого себе і не переставав щедро засівати у ретельно підготовлений ґрунт зерна любові до української пісні, щоб вони змогли прорости і дати зелені пагони всупереч всім обставинам та негараздам. Інакше кажучи, працював він для вічності, а такий спосіб життя ніколи не зрозуміють ті, хто жадають дивідендів “тут і тепер”, яких Василь Симоненко влучно називав “пігмеями”.

Олексій Федорович належав до покоління шістдесятників з його романтичним сприйняттям світу, здатних до утвердження своїх ідеалів “і словом, і ділом”. І досі виникають суперечки про доцільність нонконформізму або ж компромісів у виборі самоствердження, що демонстрували кращі представники того яскравого покоління. Олексій Федорович, ставши жертвою політичних репресій і пройшовши школу сталінських таборів, зумів зберегти в собі цільність гуманіста, який здатен насолоджуватися красою природи, схилитися перед людською гідністю і талантом, водночас проявляючи Сізіфову послідовність у служінні своїй місії – плекання патріотизму. Свого часу Олексій Федорович задумувався над тим, чому так знецінилось почуття любові до Батьківщини, любові не казенної, а святої – бо це любов до землі батьків, предків. І причину знаходив у тому, що виховуємо, прищеплюємо ми її невміло – то крикливо і пафосно, то надто сором'язливо, збиваючись на штампи і трафарети. Скільки флюгерів маніпулюють словом “Вітчизна”! І скільки скверни залишили на понятті “патріотизм” малоосвічені фанатики, для яких “культ ворога” - понад усе! Звісно, легше було навчити класовій ненависті, ворожнечі. Нині ж механічно дають ази нібито національної величі (чи пихи?), але насправді нерідко популяризують національну жалюгідність, бо вчити Батьківщині можуть лише люди зі світлим розумом і палким серцем, з могутньою вірою у прийдешнє України, без постійного оплакування нашої меншовартості і роздмухування злоби до чужинців. Для мене таким вчителем і став Олексій Федорович Нирко. Його зауваження, деталі, штрихи стають тепер, на відстані часу, особливо рельєфними, важливими, наголосила в кінці своєї доповіді, С. Кочерга...”[1].

Після екскурсії по музею Лесі Українки розпочалась презентація вищеозначених наукових праць, яку відкрила директор музею Лесі Українки, аспірант та викладач кафедри української філології О. Вісич.

Слід наголосити, що у презентації взяли участь аспіранти та студенти Кримського гуманітарного університету що в Ялті, наукові співробітники музею Лесі Українки, голова Української Греко - Католицької Громади міста Ялти отець - протопресвітер Ігор Гаврилюк, члени та членкині громади УГКЦ в Ялті.

На початку наукової презентації її проведення благословив отець Ігор, який подякував автору за вихід прекрасних наукових праць, зокрема наукової праці “Українські Греко - Католики в Росії”. - Львів “Сполом”, 2009.- 80с.”.

Отець Ігор висловився за налагодження співпраці між вірними громади УГКЦ міста Ялти та Москви, висловив побажання помолитися разом з вірними УГКЦ міста Москви.

На завершення свого виступу отець Ігор подарував копію ікони Зарваницької матері Божої, яка з вдячністю була прийнята автором. В свою чергу автор подарував свої презентовані наукові праці Голові УГКЦ міста Ялти о. Ігору Гаврилюку.

Дальше після благословення презентації директор музею О.Вісич запропонувала переглянути науково популярний фільм “Українська діаспора Москви на зламі тисячоліть”, який на прикладі українських організацій Москви Українського Університету та Українського Історичного Клубу розповів про діяльність українців Москви, розкрив всі сторони їх наукової, культурної та громадської діяльності.

Після закінчення перегляду фільму відбулось його обговорення в якому взяли участь викладачі – мистецтвознавці Кримського гуманітарного університету в Ялті, яким був відомий авторитетний мистецтвознавець доктор мистецтвознавства, професор Ростислав Шмагало. Було наголошено, що Р. Шмагало є разом із О.Боднаром найвизначнішими фахівцями – мистецтвознавцями сучасності. Автор презентації наголосив, що знайомий з Р.Шмагалом вже скоро 20 років з яким підтримує тісні наукові взаємовідносини та особисті дружні стосунки, про що нагошено в фільмі.

Внаслідок перегляду фільму в час його обговорення, голова УГКЦ м.Ялти отець УГКЦ Ігор наголосив на тому, що цей фільм слід також у зрідний час продемонструвати і вірним громади УГКЦ в Ялті.

Директор музею Лесі Українки О.Вісич та викладачі Кримського державного університету попросили, що копію фільму було подаровано музею та університету, що б їм було зручніше ознайомлювати студентів університету та відвідувачів музею з діяльністю українців Москви. За таких обставин копія фільму була безкоштовно подарована...

В подальшому розпочалась сама презентація наукових праць ректора Українського Університету в Москві , академіка Віктора Ідзя:” Український Університет м. Москви в 1992 - 2007 роках. - Львів “Сполом”, 2008. - 92с.”, Міжнародні наукові конференції “Українська діаспора в Росії”, “Українсько - російські взаємовідносини” в Москві у 1997 - 2007 роках. - Львів “Сполом”, 2008. - 80с.”, “Українські Греко - Католики в Росії”. - Львів “Сполом”, 2009.- 80с., ”Міжнародні наукові конференції “Українського Історичного Клубу, Українського Університету міста Москви в Україні в першому 10 - ти літті ХХІ століття. - Львів “Сполом”, 2009. - 98с.”.[2]

Автор презентуючи наукові праці зокрема наголосив, що презентує їх на честь свого друга, представника УУМ у Кубані та Криму Олексія Нирка. Було б добре, що Кримський гуманітарний університет в Ялті виконав свою обіцянку і відкрив пам’ятку меморіальну дошку на будинку де працював О. Нирко.

Що стосується наукових праць, то ви науковці університету та музею Лесі Українки прочитаєте їх і використаєте нашу роботу у своїй діяльності, в тому числі й релігійній.

Хочу лиш наголосити, що наукові праці розкривають діяльність Українського Університету в Москві, УГКЦ в Москві та діяльність УУМ та УІК в Україні за останні 15 років в історичній послідовності. Вони розповідають про співпрацю та особисту дружбу з представником УУМ у Кубані та Криму О. Нирком (1995 - 2005).

Насамперед, як намір погляд, я бажав би, щоб науковці музею та університету продовжили велику працю, яку розпочав у Ялті О.Нирко. Особливо звернули б увагу і взяли собі на озброєння

для подальшого вивчення та впровадження наукові праці.” Міжнародні наукові конференції “Українська діаспора в Росії”, “Українсько - російські взаємовідносини” в Москві у 1997 - 2007 роках. - Львів “Сполом”, 2008. - 80с.”, “Українські Греко - Католики в Росії”. - Львів “Сполом”, 2009.- 80с.”Міжнародні наукові конференції “Українського Історичного Клубу, Українського Університету міста Москви в Україні в першому 10 - ти літті ХХІ століття. - Львів “Сполом”, 2009. - 98с.”, оскільки вони на практиці розповідають про реальні проведення міжнародних наукових конференцій УУМ та УІК як в Москві так і в Україні.

Було б добре, щоб музей Лесі Українки та Кримський університету в Ялті взявши на озброєння наш науково-громадський доробок, хоча би що три роки проводив такі міжнародні наукові конференції на пошану О.Нирка в Ялті...

У висновок презентації було наголошено, що УУМ зробить все, щоб всі ті науковці, що з нами активно співпрацювали і співпрацюють, як ось наприклад О.Нирко на протязі тривалого часу(1995-2005) і своєю працею вносили і вносять вклад в проблему вивчення української діаспри в Росії, зокрема Кубані, були гідно вшановані.

На завершення наукової презентації в музею Лесі Українки бібліотеці музею було подаровано: XIII том Наукового Вісника УУМ, в якому вміщена наукова праця О.Нирка, науковий журнал Українознавець, Ч.-VIII.- 2008, вищепрезентовані праці та копія фільму “Українська діаспора в Москві на зламі тисячоліть”[3].

Література

1. Світлана Кочерга “Учитель Батьківщини”. О. Нирко . “Кобзарство Криму та Кубані“. - Львів “Сполом” , 2006.- С. 2 - 4.
2. Віктор Ідзьо. ”Міжнародні наукові конференції “Українського Історичного Клубу, Українського Університету міста Москви в Україні в першому 10 - ти літті ХХІ століття. - Львів “Сполом”, 2009. - С.73 - 80.
3. В.Ідзьо. Презентація наукових праць академіка Віктора Ідзя “Український Університет м. Москви в 1992 - 2007 роках.”, ” Міжнародні наукові конференції “Українська діаспора в Росії.”, “Українсько - російські взаємовідносини” в Москві у 1997 - 2007 роках.”, “Українські Греко - Католики в Росії.”, ”Міжнародні наукові конференції “Українського Історичного Клубу, Українського Університету міста Москви в Україні в першому 10 - ти літті ХХІ століття.” в Ялтинському музеюі Лесі Українки. Науковий Вісник Українського Університету.- М., 2010. - Т. XV.- С. 187 - 189.

Наукове видання

Віктор Ідзьо

Олексій Нирко -

**Український громадський та науково- культурний діяч
Української Ялти та Криму.
Шляхами співпраці та дружби**

Видання II, 2015р.

Подано до друку 2.02.2015р. Підпис. до друку 26.02.2015 р.
Формат видання 60/ 84 1/16. Папір офсетний. Умовн.друк.арк.10,25
Зам.56. Тираж 300 екз.

Видавництво «СІМІК»

76000, м.Івано-Франківськ, вул. Т. Цьоклера, 9а

тел. (0342) 78-91-26, 78-91-29

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
серія ІФ №11 від 27.03.2001 року.

Віддруковано в друкарні видавництва ПП «СІМІК»

76000, м.Івано-Франківськ, вул. Т. Цьоклера, 9а,

тел. (0342) 78-91-29

